

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinjeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30 40 L
Posamezna številka 50 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 1. decembra nasledno uradno poročilo: Včerajšnji dan

je v Marmariki spet potekel v znamenju krajevnih bojev.

Pri Tobruku se je razvijalo živahno delovanje topništva. Sovražni napadalni poskus z motoriziranimi sredstvi na bojišču divizije »Trento« je bil takoj zavržen. Na srednem področju je prišlo do spopadov prednih sil; več sovražnih tankov je bilo uničeno. Na bojišču pri Solumu sta nasproti si stoječi topništvi nadaljevali obstreljevanje. V južnem Džebelju so bili napadeni in razpršeni sovražni motorizirani elementi. Italijansko-nemški letalski oddelki so ponovno bombardirali in obstreljevali s strojnimi sovražne mehanizirane oddelke ter železniške in prometne zveze na področju pri Marsa Matruhu. Pet sovražnih letal je bilo sestreljeno; italijansko-nemško protiletalsko topništvo v Bengaziju je sestrelilo tri o priliki letalskega napada, dve pa nemški lovc.

Po poročilu nemškega vrhovnega poveljstva dne 1. decembra so imele

v bojih pri Rostovu sovjetske čete hude izgube.

Na tem področju so sovjetske čete vršile protinapade ne glede na žrtve, ki so bile velike tako pri ljudeh kakor vojnih potrebščinah. Isto poročilo navaja, da nemški napadajoči oddelki pehote in oklopnih vozil dalje napredujejo proti Moskvi. Pred Petrogradom so sovjetske čete izvršile neuspešne poskuse izpadov. Napadi so bili zavrnjeni s hudimi izgubami za nasprotnika. Nemška letala so vzhodno od Volhova bombardirala zaklonišča čet in skladišča blaga. V noči na 1. december so po istem poročilu angleški bombniki napadli področje na severnonemški obali. V Hamburgu in Emdenu je imelo prebivalstvo mrtve in ranjene. Angleži so pri tem izpuščili 15 letal.

»Völkischer Beobachter« piše:

»Nova Evropa ima svoje središče v osi

in osi kliče vse zdrave narode, naj sodelujejo pri velikem obnovitvenem delu, ki sta ga začeli Nemčija in Italija, da bi vsak narod imel v novem redu mesto, ki ga zasluži.« Glavni steber tega novega sveta bo po pisarnju omenjenega lista socialna pravičnost.

Slovaški listi posvečajo veliko pozornost obletnici pristopa Slovaške k trojnemu sporazumu.

Vodilni slovaški list »Gardista« poudarja, da je Slovaška šele po pristopu k omenjenemu sporazumu začela pravilno živeti na prosvetnem, družabnem in gospodarskem področju. »Slovak« pa pravi, da je bila Slovaška med prvimi državami, ki so se čisto prostovoljno prijavile za novi red v Evropi.

Iz Siamu poročajo: Službeni radio se je te dni oglašil z opozorilom tujim silam,

naj ne izrabljajo siamske strogo nevtralne politike.

Čeprav kaže, je bilo rečeno, da bo Siam neizbežno zapleten v vojno, je vendarle še drobec upanja, da se bo mir ohranil. Vlada za

Vrsta vestnih delavk je bila nagrajena

V Fašističnem domu na Erjavčevi cesti je bila te dni majhna slovesnost. Voditeljice ženskega fašija so povabile v dom skupino zaslužnih slovenskih delavk, ki so za svoje vestno delo v posameznih tvorniških obratih in po domačih gospodinjstvih prejele od stranke denarno nagrado po 100 lir. Nagrade je dobilo 43 delavk od Device Marije v Polju, iz Vevč, iz Saturnusa in iz Store.

Delavke so se zbrale v dvorani doma. Prostore za mizo sta zavzela voditeljica ženskega fašija gospa De Vecchijeva z vsemi ostalimi svojimi sodelavkami in podtajnik stranke za Ljubljansko pokrajino komendant Gatti. Navzočen je bil tudi predsednik Delavske zveze za Ljubljansko pokrajino dr. Branko Alujevič.

Gospa De Vecchijeva je najprej naslovila na vse slovenske delavke v Ljubljanski pokrajini topel pozdrav stranke. Zatem je poudarjala, da je bilo, ko je Duce vzel vodstvo italijanskega naroda v svoje roke, poveljano tudi delo žensk in je ženska zavzela tisto važno mesto, ki ji pripada. Delo naj bo trdna vez med slovenskimi in italijanskimi delavkami, med Ljubljansko in ostalimi državnimi pokrajinami. Naposled je slovenske delavke naprosila, naj poročajo o tej slovesnosti tudi svojim tovarišicam in jim naj povedo, da so bile v družbi z italijanskimi ženskami, ki od njih nočejo ničesar drugega razen tega, da jim pomagajo.

Delavke so tople besede voditeljice ženskega fašija vzele z odobravanjem na znanje. Po govoru gospe De Vecchijev je imel na delavke navduševalen govor podtajnik stranke za Ljubljansko pokrajino komendant Gatti, ki je v uvodu sporočil zbranim delavkam prisrčne pozdrave Ekscelence Graziolija, Visokega komisarja in zveznega tajnika stranke za Ljubljansko pokrajino. Tudi komendant Gatti je v uvodu poudarjal pomembnost te slovesnosti, s katero hoče stranka izkazati hvaležnost za zvesto delo slovenskim delavkam. Zatem je pa naglašal velike koristi, ki jih ima Ljubljanska pokrajina od svojega zdajšnjega položaja. Medtem ko je vojni vihar ostale kraje potegnil s seboj v krvavi ples, je ostal ta košček zemlje obvarovan vojnih strahot. V teh krajih je zdaj Italija, ki varuje tudi narod, prebivalec tod. Italija je tu kot zastopnica prosvetljenosti in je tu tudi zato, da brani slovensko prosvetljenost. Je tu, da prepreči nevarnost, ki se čedalje bolj bliža tudi tukajšnjemu narodu in ki grozi, da bo tudi njega vrgla v vojno viharo. Fašizem, ki je gibanje zdravih sil naroda, hoče biti zmerom blizu delovnemu ljudstvu, mu hoče zmerom pomagati in od njega ne zahteva ničesar drugega kakor vdanost in zaupnost. Fašizem se bori proti bolj-

vsak primer nadaljuje priprave za morebitno vojno. V primeru, da bi bil Siam prisiljen opustiti svojo nevtralno politiko, bo z zadovoljstvom sprejel pomoč prijateljskih držav, ki bi bile pripravljene pomagati n.u.

ševištvu, da reši pred to nevarnostjo človeštvo, delovno ljudstvo in tudi Slovence.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je risal trpljenje italijanskih mater in žen, katerih sinovi in možje prelivajo kri po bojiščih. Vsega tega Slovincem ni treba. Zato svetuje vsem delavkam, vsem slovenskim materam, da skrbno pazijo na svoje otroke, da ne bi zašli na stranpota komunizma, ki mu niso sveti ne italijanski in ne slovenski domovi. Delavke opozarja, da se je proti temu zlu treba odločno postaviti.

Stranka sodeluje povsod najtesneje z narodom. Posebno z delovnim ljudstvom. Takšna navodila ima tudi od svojega Duceja in jih tudi v tej pokrajini izvajajo Ekscelenca Grazioli in njegovi sodelavci. Visoki komisar in zvezni tajnik stranke je za prihodni mesec izdelal lep načrt, ki ga bo stranka tudi izvedla. Tako bo 24. decembra v vsej pokrajini dan mater in otrok. Tega dne bo stranka razdelila med siromašne slovenske matere in njihove otroke 250.000 lir, da bodo lahko dostojno praznovali božične praznike. V sami Ljubljani se bo tudi odprla ljudska kuhinja, v kateri bo vsak dan dobilo brezplačno hrano 450 siromakov. Razen tega bo tudi mladinsko strankino združenje uredilo po pokrajini prehrano siromašnih šoloobveznih otrok. Stranka tega po zadrževanju podtajnika Gattija ne dela zato, da bi potem od ljudi kaj zahtevala. Od ljudi hoče samo vdanost in vestno delo. Stranka dela vse to, ker ima takšen program. Ki ji ga narekuje ljubezen do bližnjega. Svoja izvajanja je Gatti zaključil z zagotovitvijo, da bo tudi v tej pokrajini fašizem branil vse romoči potrebne. Njegovemu pozdravu na Duceja so se odzvale tudi zbrane slovenske delavke.

Po govoru podtajnika stranke je 43 slovenskih delavk dobilo nagrado po 100 lir za vestno delo v posameznih tvorniških obratih in podjetjih.

Obravnava vprašanj o gozdnem gospodarstvu

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je v vladni palači v Ljubljani predsedoval sestanku, na katerem se je obravnavalo ves skupek vprašanj našega gozdnega gospodarstva. Razen zastopnikov Visokega komisariata so bili navzočni glavni tajnik Trgovsko-industrijske zbornice g. Mohorič in tajnik g. dr. Pless, član pokrajinskega sosveta in predstavnik industrijcev g. Heinrichar in g. Škrbec, ki je zastopal lesne trgovce.

Visoki komisar je z iskrenimi besedami odobril jasno poročilo g. Mohoriča, ki je že razdelil vprašanje lesnega gospodarstva po naslednjih vidikih: 1. načrt za ukrepe v letu 1942. v smislu močnega izkoriščanja, a da se vendar v celoti čuva gozdna posest. 2. Zaposlitev delovne sile tudi glede na njene prehranjevalne potrebe. 3. Prevozi glede na prehrano konj in na potrebe pogonskih sred-

stev, kjer ne bi bilo mogoče prilagoditi avtomobilska sredstva na rabo avtarkičnega goriva. 4. Tehnična oprema podjetij in zasebnikov za izkoriščanje gozdov, zgradba naprav in cest. 5. Cene lesa, raba v pokrajini in izvoz. Pri obravnavi teh vprašanj je bila upoštevana zamisel izkoriščanja do najvišje mere vse obstoječe naprave v pokrajini z na-

menom, da se čisto izkoristi ves les.

O različnih vprašanjih, ki so bila obravnavana v podrobnosti, so govorili vsi navzočni Visoki komisar je povzel glavne misli iz razprave in je naznačil smotre, ki morajo biti doseženi v korist narodnega gospodarstva in posebno v korist gospodarstva pokrajine.

Zime brez snega pomenijo slabo letino

Sneg varuje rastlinstvo in ga izdatno gnoji

Ko je pozimi dosti snega, se na kmetih veseli, ker vedo, da je zemlja, ki je pokrita s snegom, zavarovana pred pozebo. Zares ni boljšega sredstva za zaščito rastlin, ki morajo prezimiti v zemlji kakor snežena odeja, ki zadržuje v zemlji toploto, da se morejo z njo okoristiti rastline. Večkrat je videti, kako so na njivah posamezna mesta, kjer ni obležal sneg, gola ali slabo obrasla; tam, kjer je bilo vse pokrito z debelim snegom, pa žito bujno rase.

Najsevernejši deli naše zemlje so sploh samo snegu dolžni hvalo, da more ondi kaj uspevati. V severnih krajih Kanade pokriva sneg šest mesecev zemljo, a prav ta sneg povzroča, da se nato v treh mesecih razvije in tudi dozori vse rastlinstvo: žito, oljnatte rastline, krma, tobak in hmelj. Isto velja za nekatere visoke planote v Švici. Znano je, da si iščejo črede severnih jelenov na Laponskem pozimi svojo krmo izpod snega, a vedeti je treba, da je ta krma zrasla pod snegom. Razne odprave znanstvenikov na severni tečaj so v krajih večnega ledu našle pod snegom rastlinstvo, ki uspeva sicer le po južnih pokrajinah. Razno cvetje je bilo pod snegom v najbujnejši rasti.

Sneg pa ne varuje samo, temveč tudi krepi rastlinstvo, tako da je upravičen izrek: »Sneg je siromakov gnoj.« Sneg ima v sebi več amoniaka kot deževnica. Sneg posrka vase vso nesnago iz ozračja in jo kot gnoj dovaja zemlji. Množina prahu, ki ga poberejo snežinke v ozračju in prinesejo s seboj na zemljo, je tudi izdatna in zato tudi ni ozračje nikoli tako čisto, kakor tedaj, kadar sneži, kar zlasti lahko občutimo v krajih z veliko industrijo. Pred leti

so za vestfalsko mesto Hagen izračunali, da prinese sneg iz ozračja 768 metrskih stotov premogovega prahu. Isto so storili za London in dognali, da vsebuje v Londonu vsak liter snega pet gramov premoga. Te številke nam pa tudi jasno povedo, kako neznansko mnogo je umazanosti v zraku industrijskih mest, saj je poleg teh velikanskih množin premoga tudi še polno hlapov žveplene kisline, amoniaka in drugih snovi. Če vse te snovi pridejo v zemljo, kadar sneg skopni, tedaj je zemlja zares izvrstno pognojena s snegom in siromak nima najslabšega gnoja.

Kakor so razne preiskave dognale, popije zemlja pozimi iz snega 75 odstotkov snovi, iz dežja poleti pa le sedem do osem odstotkov. Snežna odeja dalje zabrani, da se zemlja preveč ne razuši. Snežnica se tudi bolje pomeša s prstjo in predre globlje vanjo ko deževnica. Tiste zime, ki imajo malo ali nič snega, so zelo škodljive, ker se tla izsušijo, kar zlasti občuti rastlinstvo poleti. Zato je sneg velikega pomena v gospodarstvu narave in je naravnost nadomestljiv. Bojmo se zim brez snega, ker v tistem letu ne bomo imeli dobre letine.

Razširjenje poštne službe s Kraljevino

Dne 1. decembra so vsi poštni uradi Ljubljanske pokrajine vskladili službo poštne nakaznice z ono v Kraljevini in bodo rabili odslej italijanske nakaznice z dvojezičnim besedilom.

Istega dne bodo glavni poštne uradi, ki so spodaj navedeni upostavili »Kraljevino in

v pokrajini tudi italijansko službo tekočih računov, ki ne bo imela ničesar skupnega s tekočimi računi v bivši Jugoslaviji, ki jih bodo zato poštne uradi še nadalje izvrševali in vodili pri tem posebne spise in posebne račune v svojih odnosih s Pošto hranilnico v Ljubljani.

Za italijansko službo tekočih računov bo Ljubljanska pokrajina računsko prključena uradu tekočih računov v Trstu.

V decembru na dan, ki bo v kratkem določen in objavljen, bodo glavni poštne uradi začeli izvrševati s Kraljevino in v pokrajini tudi italijansko službo poštne prihrankov in poštne bonov na obresti. Glede prejšnjih prihrankov iz bivše Jugoslavije bodo veljale iste posebne določbe kakor glede tekočih računov.

Službo hranilnih knjižic na donosnika (ne nominativnih) bo začasno izvrševal osrednji poštne urad Ljubljana I.

Poštne boni na obresti ne bodo začasno višji od 5000 lir. Samo v osrednem poštne uradu Ljubljana I bo mogoče dobivati bone do najvišje višine 5000 lir.

Poštne uradi, ki so jim poverjene zgoraj navedene nove italijanske službe, so po abecednem redu naslednji: Cerknica, Crnomelj, Devica Marija v Polju, Grahovo pri Celkinci, Grosuplje, Kočevje, Kostanjevica na Krki, Zgornji Logatec, Spodnji Logatec, Ljubljana I (centraļa), Ljubljana II (postaja), Ljubljana III (Trg sv. Jakoba), Ljubljana IV (Poljanska cesta 15), Ljubljana V (Zaloška cesta 1), Ljubljana VI (Cesta 29. oktobra 31), Ljubljana VII (Celovška cesta 81), Ljubljana IX (Tvrševa cesta 62), Lož, Metlika, Mokronog, Moste pri Ljubljani, Novo mesto, Planina pri Rakeku, Rakek, Ribnica na Dolenjskem, Sodražica, Stari trg pri Rakeku, Trebnje, Velike Lašče, Vič pri Ljubljani, Vrhnika, Žužembek.

Podružnica št. VIII. v Ljubljani (na Dolenjski cesti 22) ne bo opravljala te službe, ker ni glavni poštne urad, temveč samo sprejemni urad. V kratkem pa bodo vse te nove službe razširjene tudi na urade, ki niso glavni (na sprejemne urade).

PIVU JE OBRAČAL HRBET

Miha: »To vam pa že lahko rečem, gospa, da sem skozi vse leto obračal pivu hrbet!«
Gospa: »O, ko bi bil tudi moj tak! Le kako ste to napravili?«

Miha: »Prav navadno: bil sem za voznika in sem prevažal pivo.«

I. A.:

Draga osveta

Zgodba iz časov prve svetovne vojne

Tudi Sladinov je bil eden pri vojaki, toda ta je bil že ujet na Ruskem in se je zelo poredko oglašal. Zdaj že ni pisal štiri tedne in več. Bogve, kako se mu godi.

V takih pogovorih je začel Tone škrtajoče korake. Poredno maščevalen nasmeh se mu je zazibal okrog ust.

»Privijmo luč! Miha gre klicat Anico.«

Mati Sladinka se je zasmejala, kakor da so za trenutek bežala mimo nje mlada leta. V trenutni razposajenosti je res skoro ugasila luč, medtem ko so koraki prihajali bliže in bliže. Potlej je jelo nekaj previdno tavati okrog hiše.

»Lestev išče,« je zašepetal Tone. »misli, da si zgoraj! Naj le čaka!«

»Pusti mu veselje,« se je v temi privila k njemu. »Naj trka! Saj lahko še čaka do beglega dne.«

Tonetu pa ni malo miru. Da se more kdo le že v želji bližati njegovemu dekletu, ga je jezilo. Zato je sklenil, da pojde ven in prevrne lestvo, kakor hitro bo oni na njej.

Miha, ki ni slutil, kaj ga čaka, je res poiskal lestev in jo prislonil tja, kjer je unal, da ga bo sprejelo zalo dekletu Kliub Aničini hladnosti s kakršno je proti koncu gori v hramu odklanjala vse njegove prijaznosti. Le ni mogel verjeti, da bi bilo kje na svetu pa-

metno dekletu, ki bi dajalo prednost navadnemu vojaku pred feldvebljem.

Ko je tedaj začel Miha Stržen trkati na okno zgornje sobice, se je splazil Tone kakor mačka previdno iz hiše. Ena sama kretanja, pa je zropotala lestva z živim tovorom narednikom Strženom po tleh.

Ko se je Miha po tem čudnem poletu zavedel, je takoj osutil Toneta.

»Le čakaj, zlodej, to mi poplašaj!«

Pustil je lestev, kakor je bila, in je tiho šel naravnost domov Rebra so ga bolela in tudi po rokah in obrazu je bil nekaj opraskan od udarca. Zlovoljen je legel spat in koval maščevalne naklepe.

Tone, ki je spretno smuknil nazaj v hišo, je komaj zadrževal smeh. Vse se je majalo do njem in kar pihal je ko si je z obema rokama tiščal usta, da se ne bi izdal. Ko so čuli onega oditi, so šele spet napravili luč in se začeli vsi skupaj rogati zaljubljenemu naredniku.

»Da ti le ne bi škodovalo,« se je nazadnje zresnila mati.

»Kie pa more vedeti, da sem bil jaz?« se je veselil Tone.

Anica se je tudi zbala:

»Ne vem, če ni opazil gori v hramu, ko si postal naenkrat tako tih in hud.«

A Tone: »Naj! Kaj mi pa more!«

Hotel se je pokazati fanta-junaka, da si ga je natihome le jelo skrbeti. Ko je potem odhajal domov, ni zaukal in ne zapel. Tako čudno mu je bilo, kakor bi bil nosil tovor na sebi.

V ponedeljek se s Strženom nista videla, ko pa ga je Tone v torek obiskal, da bi spet skupaj potovala, je izvedel, da ga ni več doma.

Odpravil se je tedaj na pot sam. Kakor je bilo prej svidenje veselo, tako je bilo zdaj slovo trpko in grenko. Oče je stiskal ustnice, sestre so imele vse objokane oči, mati Kolarka pa je samo nosila skupaj in žegnala in molila, pa kar je prišla v roke, se ji ni zdelo prav. Vse sproti je pozabila in je kakor izgubljena tavalala po hiši.

Potem pa Anica! Teško ji je bilo, vendar se ni mogla premagati, da ne bi bila prišla k Tonetovim staršem. Ni mu prinesla cvetja, ki naj bi ga na poti spominjalo nje. Pregrenak in prehud je bil ta čas. Samo drobno svetinjico mu je pripela na kapo, svetinjico, ki jo je blagoslovila njena čista ljubezen.

Potem je šel. Oče je bil celo navel voz do postaje, kamor je bilo peš skoro tri ure. Tako je hotel vsaj nekoliko podaljšati sinovo bivanje v domači hiši.

In je bila tista poslednja ura tako grenko kratka, da ni mogel nihče verjeti, ko je pred hišo, obstal voz in je poklical stari Kveder:

»Bomo pognali, da ne bo zamude!«

Sedel je na voz Tone, sedla sestra Mimi, a Anica se ni unala.

Tedaj se je oglašila mati Kolarka:

»Sedi še ti, Ančka, saj vem, da mu bo po tebi...«

GOSPODARSTVO

Jesensko prekopavanje vrtov je koristno

Zal, zdaj že zmrzuje, a verjetno je, da bomo še imeli dneve, ko zemlja ne bo zmrzla. Pazimo na tiste dneve, in prelopatajmo (globoko prekopljimo, preštihajmo) vrt če ga še nismo. Hkratu ga pognojimo s kompostom ali hlevskim gnojem tako, da pri lopatanju mečemo gnoj v zemljo toliko, da je posut. Na dno ne mečimo gnoja, zlasti če prav globoko lopatamo.

Lopatanje (štihanje) vrta pomeni že samo pol gnoja, ker taka zemlja čez zimo premrzne in mnogo snovi, ki so sicer mrtve, razpade v hranilne snovi. Med zimo razpade in se z zemljo spoji tudi hlevski gnoj, odnosno kompost. Potrebno je vrtove tudi apniti, zlasti če je zemlja težka in kislá. Toda hlevskega gnoja in apna ne smeš mešati. Če si zdaj pri lopatanju pognojiš s hlevskim gnojem, potreše apno mnogo pozneje proti pomladi na zemljo. Če pa nisi zdaj pognojiš, potresi na vrtno zemljo apno že zdaj. Pomladi ni dobro apniti zemljo, kjer nameravaš saditi krompir. Med drugim pa fižol terja precej apna.

Opozorjamo, da je potrebno prelopatači jeseni zlasti celine, ki jih hočeš sremeniti v vrt, odnosno v nilvico. V tem primeru je potrebno globoko lonatanje. Najbolje je tako zemljo globoko preorati. Če boste tako zemljo zdaj prelopatali, bo potem drugo leto manj razočaranja, kakor ga je bilo letos, ko so mnogi šele pozno pomladi obdelali čisto zapuščeno zemljo, pa ji še gnojila niso dali dovolj. Gotovo pa je, da bo tista zemlja, ki ste jo pomladi prelopatali, zdaj prav dobra, če jo še enkrat zdaj jeseni prelopataste.

VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
1942

Dobite jo pri pooblaščenih zastopnikih, za Juljsko krajino pri Giovanni Parovel, Trieste, Via Francesco Denza 5, ali pa direktno pri založnici J. Blasnika nasl., Ljubljana, Breg 10.

Prelopatana zemlja se mora zdaj pustiti pri miru. Ne smeš je zravnati, temveč naj ostane kar v gručah. Šele pomladi jo potem prekoplješ in zravnáš za setev in saditev. Pri pomladnem delu jo morda pognojiš z uležanim gnojem, če morda tega nisi storil že zdaj. S čisto svežim gnojem pomladi ni dobro gnojiti. Če imaš pomladi primerno zrel gnoj ali kompost, pognoji kmalu tako, da zakoplješ gnoj z motiko v zemljo če si bil zemljo prelopatal že jeseni. Malo pozneje potrošiš vrt z umetnim gnojilom, najbolje z meša-

nim, ki ga bo bržkone imela Kmetijska družba, in potrošeno umetno gnojilo z železnimi grabljami temeljito zmešáš z zemljo. Nekaj dni nato šele seješ ali sadiš.

Umetno gnojilo je važno za večji pridelek, ker hitro učinkuje. Mešano umetno gnojilo je potrebno zato, ker ima v sebi vse potrebne hranilne snovi (dušik, fosfat in kalij).

Pa tudi seme je zelo važno, ker slabo seme slabo rodi. Pobriganj se zdaj za seme, tako za krompir, fižol, grah in razno zelenjavo. Ni dovolj, da se seme prime, temveč mora biti seme takšno, da se dobro prime in krepko rase. Sadi in sej sami tisto, kar pri nar zanesljivo uspeva. Glej tudi, da boš imel rano in pozno zelenjavo, rani in pozni fižol in tako naprej. Pri svojem vrtnarjenju se čim bolj drži starih, izkušenih vrtnarjev.

Reja kuncev naj se še bolj razširi

Letos se je v naši pokrajini začela reja kuncev na splošno gojiti. Zelo važna je ta majhna gospodarska panoga za prehrano posebno v zdajšnjih časih. Od reje kuncev pa imaš tudi kožice, ki so zdaj prav drage.

Kljub vsesplošni reji kuncev pa prihaja na trg prav malo teh živali. To pač pomeni, da je večina živalc šla letos za pleme med nove rejce, delno pa so rejci spričo nezadostne količine govedine kunčje meso sami porabili. Drugo leto bo trg gotovo že bolje založen s kunčjim mesom.

Zdaj med zimo si vsi prav uredite kunčje kletke (hlevčke), kar je važno v »Domovini« smo nedavno opisali. Kako mora biti tak hlevček narejen. Mnogo dobrih nasvetov za rejo kuncev tako med drugim za pravilno odiranje kuncev in pravilno sušenje kožic dobite v knjižici »Gospodarska reja kuncev«, ki jo dobite v vsaki knjižarni. Kupite si knjigo, da boste znali prav ravnati z živalcami in da boste imeli dobiček tudi od kožic, ki jih gre zaradi nevednosti rejcev toliko v nič.

Čez zimo pazite na zajce, da ne bodo dobivali te suhe krme. Malo zelenjave korenja pose jim zmerom dajte. Pazite da v tem mrazu ne bodo čepeli na mokrem in da ne bodo na prepihu. Snaga je važna. Če je hud mraz, poskrbi, da bodo imele živalce boljšo toplo. Toda vedeti je treba, da živalim običajni mraz ne škoduje, temveč je še koristi.

ker jih utrjuje. Varuj jih res le pred prav hudim mrazom.

Naj ob tej priliki opozorimo, da ima pravilno narejene kunčje kletke v zalogi Železničarska splošna gospodarska zadruga v Ljubljani. Ker so zložljive, se z lahkoto prenašajo. Izdelane so po načrtu inž. Leva Pipana. Te kletke se dajo tudi združiti, in sicer se dajo iz treh kletk napraviti dve, potrebni za zelo velike pasme. Te kunčje kletke ustrezajo vsem zahtevam zdravstva. Omenjena zadruga tudi sprejema v strojenje kunčje kožice za primerno odškodnino ali pa jih odkupi če jih rejec prodaja.

Reja kuncev naj se pomladi še bolj razširi, saj govedje meso še ne bo dovolj. Če bo kunčje meso dovolj, se pomanjkanje govedine skoro ne bo čutilo. Ker so kunci zdaj dragi, se njih reja naposled tudi prav lepo izplača.

Celoletna in zimsko šola na Grmu se začela 10. decembra. Ravnateljstvo pokrajinske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu sporoča vsem proslcem za sprejem v to šolo, da so tehnične težkoče za začetek šolskega leta delno odstranjene, zaradi česar se bo šolsko leto za celoletno in zimsko šolo začelo v sredo 10. decembra. Vsi gojenci morajo biti prejšnji večer, to je 9. decembra, na zavodu. O sprejemu bo vsak še osebno obveščen, pri čemer mu bo tudi sporočeno, kaj mora prineseti s seboj.

Končala ni, ker ji je jok zadušil besedo, voz se je zganil. Nič ni bilo petja in ne ukanja.

Vso pot je bilo z besedo bore malo. Aničina roka je počivala v Tonetovi desnici, Mimio pa je ogledovala polje v jesenski zornosti. Nikdar se ji še ni zdelo tako otožno-lepo. In vendar ga mora edini brat zapustiti. Pa se ji je vkljub vsemu premagovanju prikradla solza iz oči.

Na postaji so dobili Miho Stržena.

»Zakaj nisi povedal, da bi bila šla skupaj?« je nedolžno poskusil Tone.

Miha ga je lokavo pogledal.

»Sem mislil, da ti še ne pojdeš,« je odvrnil s porogljivim naglasom.

Tone je skomignil z rameni in se nasmehnil:

»Seve, če bi bilo po moje...«

Potlej so sedli v gostilno, še malo pokramljali in naročali pozdrave. Pri tem je Anica opazila, kako zlobno jo včasih ošvrkne Strženov pogled.

»Moj Bog, zdaj bom nemara naposled še jaz kriva njegove nesreče,« je pomislila in je bila naenkrat vsa okorela.

Iz dalje je bilo čuti sopihanje vlaka. Sunovito so se dvignili.

»Bog te čuvaj,« mu je še zadni trenutek želela Anica.

»Misli name,« je bila Tonetova želja. A sestri:

»Reci materi in očetu, da naj ne bosta v skrbeh.«

»Pazi se, koder hodiš,« je drhtela sestra. Potem:

»Zbogom!«

Iz vlaka z zaupanjem:

»Na svidenje!«

In lokomotiva je zahropla in odbežala s tovorom, oni pa, ki so se vračali v Brdico, so bili tihi in zamišljeni. Še staremu Kvedru, ki ni imel nobenega svojega pod orožjem, ker so bili že vsi prej legli pod rušo, je bilo težko in tesno. Škoda se mu je zdelo te cvetoče, zdrave mladosti, ki so jo tako bridko pogrešali osameli kmetijski domovi.

Zdaj, ko sta bila sama, se je oglašil Miha Stržen:

»Kje si pa kaj hodil v nedeljo zvečer?«

»Spat sem šel,« je lagal Tone.

»Spat?« se je čudil oni. »Kakšen vojak pa si?«

»Kie si bil pa ti?«

»Mmm,« je zavil Miha. »Zaspancem tega ne povemo mi, kar nas je...«

In sta gledala drug drugega, ne da bi bila nadaljevala začetni razgovor.

Vso pot je bilo dobro. Prvotna napetost je čisto popustila, tako da jima je bilo prav kratek čas. Še marsikatero vojaško sta uganila.

Tudi pri kadru je bilo prvi dan vse dobro. Zvečer je imel Tone po Mihovi zaslugi celo čez običajno uro prost izhod, da sta tako malo krenila po mestecu, kjer je tedaj bil njun kader. Tavalá sta od gostilne do gostilne in sta bila čedalje zgovornejša. Naposled je postal Miha nesramen:

»Ali se kaj spominjaš Sladinove? To je dekleta, ti rečem...«

»Ali ti je všeč?« je pikro vprašal Tone.

»Všeč,« je zamahnil narednik, »tisto nel-

Kaj naj počnem s kmečko bunko? Samo takole, za enkrat... Pravim ti, to je bilo ime nitno, tisto nedeljo...«

»Ko si frčal z lestvijo vred,« mu je prekinil s porogljivim nasmeškom Tone besedo.

»Vidiš, fant,« ja Miha zaškripal z zobmi, »zdaj sem te ujel! Samo to sem hotel in ničesar drugega. Videl boš, kam boš frčal ti!«

Potlej nista govorila nič več. Ko pa je strašila po kadru prvič po tistem večeru tako zvana »leteča komisija«, ki je med za fronto nesposobnimi vojniki morala najti na vsak način za fronto sposobne, se je narednik Stržen lokavo zarežal. Sestavljal je imenik onih, ki jih je komisija potrdila. In v ta imenik je svojevoljno zapisal tudi ime: Anton Kolar.

S tem je bila Tonetova usoda za enkrat neizogibno zapečatená. In tako je prišlo, da je moral Tone Kolar med kopo sebi enakih čepeti v živinskem vagonu, ki je v enakomernem nekoliko lenem tempu vlekel svoj tovor proti bojišču.

Ko so prišli v rezervo, je bil Tone še vedno kakor omotičen in vrtoglav. Ni mu šlo v glavo, da se človek nad človekom, domačin nad domačinom maščuje na tako nizkoten način. Kaj vraga mu je prav za prav storil temu Strženu? Nič in nič. Samo svoje je branil.

Minevali so dnevi. Tone je nekajkrat prišel v boj in se vselej srečno otel. Pisal je domov in Anici prikrito in previdno označil, da je zdaj zres cel vojak.

Z doma so pisali plaho in začudeno. Na

Sadjarско in vrtnarsko društvo ima v Ljubljanski pokrajini 90 podružnic

»Sadjar in vrtnar«, glasilo Sadjarskega in vrtnarskega društva, je te dni izšel. Je to zadnja dvojnica številka letošnega leta in ima pestro vsebino. Prinaša tudi poročilo o redni letni skupščini Sadjarskega in vrtnarskega društva, ki je bila 5. oktobra v Ljubljani. Delovno območje društva se je zelo spremenilo. V Ljubljanski pokrajini je ostalo v sedmih okrajih 90 podružnic s 3421 člani, medtem ko je bilo

pred mesecem aprilom 334 podružnic s približno 13.000 člani.

Največ članov ima okraj Ljubljana-mesto z osmimi podružnicami (skupno 1112 članov). Sledi okraj Ljubljana-okolica, ki ima 12 podružnic in 790 članov. Na tretjem mestu je okraj Novo mesto z 18 podružnicami in 499 člani. Najmanj podružnic, to je šest, ima okraj Litija s 85 člani, ker je del litijskega okraja izven Ljubljanske pokrajine.

Najvišje dopustne cene na trgu

Z odlikom Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka 1. decembra zjutraj do nedelje 14. decembra zvečer. Te cene so:

domači krompir na drobno 1.30, zelinate glave na drobno izpod 10 kg 0.60, na debelo 0.50, kisló zelje ljubljanskih zeljarjev z obrtnimi listi na drobno 2.50, kmečko kisló zelje na drobno 2, repa na drobno izpod 10 kg 0.70, repa na debelo 0.50, kislá repa 2, rdeče zelje 1, ohrovt 1, cvetača 3.20, brstni ohrovt 5, koleraba 1, debela koleraba do štirih kosov na kilogram 2, rumena koleraba 0.50, rdeča pesa 1.75, rdeči korenček brez zelenja 2.50, rumeno korenje na drobno 0.80, šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.20, peteršilj 2.50, por 3, zelena 2.40, črna redkev 1.20, osnaženi hren 3, domača čebula 2, šalota 2, česen (25 glav na kilogram) 4, otrebljena endivija 3, otrebljeni veliki motovilec 6, otrebljeni mali motovilec 8, otrebljeni domači radič (cikorija) 3, domači zeleni radič 4, mehka špinača 2.50, trda špinača 1.50, liter suhih bezgovih jagod 6, kilogram suhega šipka 8, kilogram letošnega suhega lipovega cvetja 20, domača jabolka I.: kanadka, dolenski voščena, renete (Harbertova šampanjska, landsberška, kaselska in Baumanova) 4.50, II.: kosmači, zeleni, tafelki, rožmarinčki, carevič 3.40, III.: zdrava drobna jabolka vseh vrst 2, IV.: obtolčena, črviva in nagnata jabolka za vkuhanje 1.50, domače kutine 3, domači kostani 3, domači orehi na drobno 11, gobe: a) rumeni in rjavi ježek, štorovke liter 1, b) liter lisičk in večjih zimskih kolobarnic (mraznic sivk) 1.50

c) liter sirovk, možkov (jelenovega jezika, žemljeveca, ovčjega vimená 2, d) liter malih sivk za vlaganje (mraznic) 2.50, e) kilogram mladih čebularjev ali maslenk 3, f) kilogram jurčkov z zaprtimi klobuki 10, g) kilogram jurčkov z odprtimi klobuki 6, in kunca za kg žive teže 10 lir.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozorjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za uvoženo zelenjavo in sadje v veljavi poseben cenik.

— Nova cena mleka za prehrano v Ljubljani. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je določil najvišjo ceno mleka za prehrano v nadrobni prodaji v ljubljanski občini na 1.70 lire za liter. Ta cena velja od 1. decembra.

— Pridetek mandeljnov rase. Pridetek mandeljnov je zlasti v času vojne, ko se je morala raba raznih živil zelo omejiti, velike gospodarske važnosti. Listi z veseljem ugotavljajo, da pridelovanje tega sadu v Italiji stalno narašča. Velik obseg zavzema pridelovanje mandeljnov zlasti v južnih pokrajinah, posebno v Puljiji in na Siciliji. V preteklem letu je pridelek mandeljnov narasel na 1.303.000 metrskih stotov nasproti 972.000 metrskih stotov predlanskim. Samo v Puljiji je pridelek vrgel lani 696.000 metrskih stotov, na Siciliji pa 454.000. Prav tako je pridelek tudi na Sardiniji zrasel lani na 66.000 metrskih stotov, v Abrucih in Molizi na 27.000, v Kalabriji pa na 16.000. V važnejših srednjih deluete sodobno opremljene tvor-

nice za izbiranje in predelavo tega sadja. Razen v slaščičarstvu predstavljajo mandeljni tudi pomembno sirovino za izdelovanje raznih sirupov, grenko vrsto mandeljnov pa uporabljajo tudi za izdelovanje znanega mandeljnovga olja, ki se mnogo rabi za razne lekarniške izdelke.

— Najvišje cene za svinjsko meso domačega izvora. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil: Člen 1. Prodajna cena za svinjino domačega izvora se v prodaji na drobno določa takole: zadni deli (hrbet in stegno) 21, predni deli (pleče, rebra, vratovina in trebušnica) 18, jetra, jezik 15, pijuča, srce, vranica, ledvice 10, glava in noge 10, črne krvavice 8, bele krvavice 10 lir za kg. Mesu brez kosti se cena ne sme zvišati za več ko 25%. Priklada kosti ne sme presežati 20% celotnega nakupa. Člen 2. Ta cenik velja na ozemlju mesta Ljubljane brezpogojno. Okrajna načelstva lahko določijo še nižje cene, kakor so označene v členu 1. Vsako zvišanje cen pa mora odobriti Visoki komisar. Člen 3. Kršitelji te naredbe se kaznujejo po uredbi o cenah z dne 12. marca letos.

— Rejci malih živali v Novem mestu imajo svoje združenje. Pripravljali odbor za ustanovitev društva »Malega gospodarja« v Novem mestu je končal pripravljala dela. Te dni so bila odobrena društvena pravila in v nedeljo je bil ustanovni občni zbor. Prebivalstvo pozdravlja ustanovitev tega gospodarskega združenja, saj je smotrna reja malih živali posebno v današnjih časih velikega pomena. Priporočljivo bi bilo, da bi se vsi dolenski rejci združili v tem združenju in povzdignili na Dolenskem rejo malih domačih živali. Treba je prikazati prebivalstvu velike koristi, ki jih nudi reja malih živali in priskrbeti vsem našim malim gospodarstvom plemenske živali.

× Praoče našega krompirja še rase v Čileju. Krompir je bil prvotno doma najbrž v čilskih Andih, kjer so Indijanci počasi vzgojili razne vrste. Ob prihodu Špancev v Južno Ameriko je bila gojitev krompirja stara najbrž že več tisoč let. To se da sklepati iz velikega števila različnih vrst. Na južnoameriški celini zdaj ni več divje rastočega krompirja. Nekaj ga je samo še na otoku Chiloeju in na čilski obali. Tam rase na strmih skalovityh pobočjih, po večini blizu morja. Divji krompir je droben, neokusen in voden. Cvete ima bele, ki v nasprotju s cvetovi našega krompirja prijetno diše.

Aničinem listu se je Tonetu zdelo, da je opazil sledove dekletovih solz.

Kakor je vojni bes žrl tovariše, tako so prihajali novi, nekateri še na pol otroci, drugi skoraj starci, betežni in nadložni. In lepega dne je v Tonetovo veliko veselje priromal — narednik Miha Stržen. Napil se je bil in nekaj preveč rogovilil v gostilni, kjer je bilo nekaj oficirjev in še ženska družba poleg. Pa je bil Miha tako naložen, da se je zmotil in je mislil, da je doma v Brdici. Priromastil je k neki gospodični in ji začel tam razodevati, kako mu je všeč. Poleg v bližini je sedel oficir, ki sta se z gospodično rada videla. Tako je prišlo, da mamliiva mladenka ni bila zaradi Strženove navdušenosti nič ginjena, ampak je z odločnimi pogledi rotila oficirja, naj napravi red. In naposled, ko je bilo Mihovo navdušenje le že preveč glasno, je prišla patrolja in odvedla Stržena spat v zapor. Konec tega je bil, da sta se srečala zdaj narednik Miha in Tone Kolar na bojišču.

Tone je upal, da je na tem kraju maščevanje pozabljeno in je brez zahrbtne misli pozdravil nika v tem žaločnem kršitstvu razdejanja. Tudi narednik ni kazal, da bi še kaj mislil na tisti dogodek pod oknom.

V predelu, kjer sta bila oba, ni bilo tisti čas posebnih bojev. Pokrajina je bila gorata in skalovita in niti Italijani niti Avstrijci niso mogli razviti posebnih vojniš zmožnosti. Vse, kar je bilo, so bile po večini maniše praske prednih straž in na patroli, ki so z ene in z druge strani kakor pošastne gosence lazile po skalovju.

Zgodilo se je, da sta šla z isto patroljo narednik Miha in Tone Kolar. Narednik, ki je vodil patroljo, je razposlal posamezne vojake po dva in dva v razne smeri. Z nasprotne strani je včasih s svetlim žarom obliznil peščeno skalovito brežino žaromet, da so se morali ljudje potuhniti kakor mačke. Tu in tam se je kje sprožila puška, drugje je šinila raketa v temo, pa spet mir, peklenski mir. Tedaj je nenadno počilo v bližini, in Tone je začutil topel pritisk na nogo. Ne da bi bil vedel, kaj se je zgodilo, se je potipal in začutil na mečih toplo tekočino: kri. Obrnil se je nazaj in s težavo lezel, ko je zdajci šinil žaromet s svojo svetlobo tja. Tone se je ploskoma vrgel na tla, kajti v trenutku je videl, da je meril narednik Stržen naravnost proti njemu.

Ta trenutek je zaregljala z italijanske strani strojnica. Nekdo je kriknil, nekaj je padlo po skalovju in naenkrat je bilo spet vse tiho. Svit je ugasnil in strojnica umolknila, v Tonetovi bližini pa je stokal ranjenec. Narednik Miha je ječal v bolečini.

»Na hrbet mi zlezi, če moreš.« je dejal Tone, da te zavlečem proč, preden ne začno spet svetiti.«

In Miha se je prekobilil nanj, Tone pa ga je vlekel, vlekel, dasi so samemu pešale moči.

Ko ga je srečno privlekel v zavetje, je prišla čez čas saniteta in oba odnesla na obvezovališče, skrito v kotanji za hribom.

Tonetova rana ni bila huda. Miha pa je imel desno spodno laketo tako razstreljeno, da mu je takoj izdal zdravnikov pogled, kaj bo z roko.

Za silo so oba obvezali in ju odnesli v dolino.

»Kaj si pa streljal, vraga vendar,« je vprašal spodaj Tone, ko sta na nosilnicah čakala voza.

Miha se je grenko nasmehnil:

»Anice ti nisem mogel pozabiti... Odpusti...«

»Kaj ti hočem jaz,« je mirno in resno dejal Tone, »ko si si sam naprtil tako hudo kazen.«

V bolnišnici sta se potem razšla. Še toliko je videl Tone, kako so prinesli Stržena iz operacijske sobe — brez desnice. Potem ni čul dosti o njem.

• • •

Vojne je bilo že zdavnaj konec. Tone in Miha sta živela spet v Brdici. Tone je že gospodar in Anica gospodična pri Kolarjevih. Cel venček zdrave dece ju obkroža in jima s svojo šegavo vedrostjo jasni življenje. Najstarejši sinko, Tonček, že hodi v šolo in večkrat pripoveduje doma, kako je videl kje ležati enorokega berača, tistega Mihona, pijanega in razcapanega.

»Bog ne daj, da bi ga kaj zaničeval,« pravi oče Tone. On namreč ve, da je to nekdanji Miha Stržen, narednik, ki mu je nekdanj zaradi prešerne šale v fantovski tekmi hotel končati življenje. Usoda mu je zato privoščila dovolj drago osveto!

Konec.

Obnavljajte naročnino!

Čarovnice so ga vodile

Vaška zgodba

Dehur iz Hlačne vasi je bil sicer priden zakonski mož, le to slabost je imel, da je včasih rad pogledal v kozarce. S tem pa še ni rečeno, da je bil oča Dehur pijanec po poklicu, nikakor ne. Mož je res čislal vinske trte sladki sok, toda na račun svojega žepa si ga je le redkokdaj privoščil, kvečjemu četrtinko ali dve, nič več; toda ako je po naključju zašel v družbo veselih vinskih bratcev, se jim je zelo rad pridružil in je neumorno praznil kozarce, če je bil prepričan, da pije na račun drugih. Bil je oča prav za prav jako skop človek. Kadar je začutil nujno potrebo, da se ga nekoliko nabere, si je naš dobričina navadno poiskala družino vinskih tovarišev.

Take hvale vredne lastnosti je imel mož, ki je nekega dne v predpustu prištorkljal v gostilno »Pri cričku«. Na rami je pritrjesel dolgo vrečo, ki mu je visela malone do tal in v kateri se je motovililo in brcalo nekaj živega, zelo nemirnega. Postavil je vrečo z nepokojno vsebino na tla, se vsedel možko za mizo in si dal natočiti frakelj žgane do-brote.

Prijazni vinotočilec je žurno postregel pokazal na vrečo, ki se je valila sem in tja in radovedno pobaral: »Kaj pa prenašaš Dehur?«

»Veste, veste, oča krčmar, moja stara je dejala, da bi ne bilo napak, če bi tudi v našem dimniku viselo kakšno pleče.« je začel pripovedovati Dehur. »Veste, veste, sem pa šel tja v Malo Smrekovje in sem od vdove Kozlinke kupil živega pujska. Zdaj ga nesem domov. Veste, veste, bolj majhen pujssek je, bolj majhen. Trideset kil tehta in ni težak.«

Mož se je razvnel, vzdramila se mu je govorniška žilica in začel je staviti obilo število krilatih besed v vsega občudovanja vreden govor. Krčmar je molče poslušal in bil nejevoljen, ker je Dehur tako nekam počasno in boječe praznil svojo merico žganja.

Tako počasno nagibanje in pokušanje sicer Dehurju ni bilo lastno, kadar je praznil kozarce na stroške drugih, toda danes je pil na svoj račun in ker se je bal, da bi ta račun ne bil prevelik, se je junaško premagoval ter le pomalem nagibal frakelj k ustom. Pač je bil prvotno sklenil, da si ga bo privoščil le eno merico, toda ker mu je sedenje v prijazni gostilnici zelo ugajalo, si jo je dal še enkrat napolniti in zopet je v skopih požarkih zlival pijačo vase, boječe se, da ne bi frakelina prehitro izpraznil. Ko pa je bila merica drugič suha, je dobričina Dehur dal še časa preudarjal, ali naj gre ali naj še ostane. Misel, da bo moral zapitek sam plačati, mu je bila zelo neprijetna, a ker je občutil vedno bolj žočo žejo in povsemno premagal vse pomisleke ter ostal v gostilni.

* * *

Potekla je ura, druga, tretja. Očetu Dehurju se že ni več mudilo proti domu. Pozabil je hudokrvno svojo ženico, ki ga je čakala doma nestrpna in zlovoljna; pozabil celo kupljenega pujska, ki je ves čas grdo krulil v vreči. Gostilna se mu je videla od trenutka do trenutka bolj prijazna. Kdo bi se torej čudil, da se mu ni dalo oditi.

Nastopila je noč in z njo je privriskala v gostilno vesela svatovska družba. Zahreščala je Nacova harmonika, zazveneli so kozarci in mladi pari so se zavrteli v razigranem plesu. Korenjaški oča Habalin, starešina, je vneto zavriskal ter nato pomigal Dehurju, ki je molče požiral slino požrečnosti, naj se pomakne bliže. Dobričina se seveda ni dal prositi, brzo se je pomešal med praznične svate, čestital ženinu in nevesti, a nato začel z občudovanja vredno naglico prazniti kozarce. Vse je bilo židane volje. Oča starešina je vstal in zapel, svatje so mu pomagali, eni bolj, drugi manj lepo. Navdušeno so zakročili tisto, ki pravi: »V Kangalilejo

na ohcet so šli, sam Jezus, Marija, stotavžent ljudi...«

Na mah sta v to splošno veselost udarila vik in krik. Zgodila se je namreč mahoma nezgoda. Pujssek v vreči, ki ga je menda prestrašila Nacova muzika, je zdajci postal zopet zelo nemiren in se je začel z vsemi štirimi truditi, da bi se izmotal iz vreče. Pa se je tedaj pritrdil naravnost pod noge eni izmed mladih plesalk, ki se je pri tisti priči položila na tisto mesto svojega telesa, ki v dostojni družbi nima imena. To je seveda bila za plesalko velika sramota, da se je začela upravičeno togotiti in zahtevati, naj se ta živi tovor v vreči odstrani iz hiše.

»Ga bom pa ven nesel pujska no.« je bil oča Dehur malce užaljen.

»Iz vreče ti ščene lahko uide.« je menil starešina Habalin. »Krčmar ima gotovo kakšen prazen hlev.«

»O, se bo že našla kakšna luknja.« je ta potrdil.

Dehur je pograbil vrečo s pujskom in sledil krčmarju na dvorišče. A zdaj se je pokazalo, da ni bilo na razpolago primerne prostora, iz katerega bi pujssek ne mogel pobegniti. Ugibala sta moža in sklenila, da naj se prasec zapre v kozji hlev, ki je bil baš prazen. Dehur je del pujska iz vreče zaprl vrata in se vrnil nazaj v gostilno med vesele svate.

Hudomušnemu pujsku pa ni ugajal prostor, kamor so ga zaprli. Nekajkrat je zakrulil v znak protesta, pomigal z repkom in se zagnal proti vratom, ki so bila le pri-pisala. Ko je prišel ven, je hotel naprej, tedaj pa je z glasnim štrbunkom padel v gnojnično jamo. Žalostno je zacvilil v znak obupa in skušal izlezti iz neprijetne kopeli. Toda bolj ko je brcal bolj se je vdiral v gnoj. Naposled je samo še rilec molel kvišku.

V hiši je tačas vladal hrupen dirindaj. Godec Nac je na vse pretege vlekel mehove in neugnani plesalci so se vrteli v divjem plesu. Oče starešina Habalin pa je zabaval starejše svate s pripovedovanjem raznih doživljajev. Znal je namreč Habalin tako izvorno lagati, da bi lahko tekmoval s samim lažnivim Kliukcem. Dobričina Dehur je pa izlival v svoje globoko grlo kupico za kupico dalmatince in si mislil: »Meinš, še takrat ni bilo tako veselo, ko sem se jaz ženil!«

Nenadno pa je ples obstal, harmonika utihnila in vsi, kar jih je bilo v gostilni, so začeli vibati nosove.

»Joj, kakšen neprijeten duh se je prikradel v hišo,« je potožila neka plesalka.

To ni duh, to je peklenski smrad!« je zarobantil godec Nac, odprl vrata in zbežal iz hiše. Vsi drugi so jo uvrli za njim. Smrtna tišina je kraljevala na dvorišču, le tam iz gnojnične jame je prihajalo kruljenje.

»Moj pujssek,« je pomislil oča Dehur in obšla ga je neprijetna slutnja. Pogledal je v kozji hlev, kamor je del prasca, nato pa je že zaslíšal pujsa iz gnojnične jame. »Ljudje božji, pomagajte, moj pujssek bo utonil v gnojnici!« je glasno zakričal.

Prihiteli so svatje in začeli žival reševati. S pomočjo grabelj se jim je kmalu posrečilo izvleči ubogega ščetinca iz gnoja.

»Hohoho!« se je krohotal veseli starešina Habalin. »Ta tvoj pujssek, Dehur, se pa ni napil tako dobre pijače, kakor smo se je mi!«

Dehur je zamomljaj nekaj zagovednega, popadel trepetajočega ščetinca in ga odvlekel k vodnjaku, kjer ga je toliko časa oblival z vodo, dokler ni odstranil z njega vsega gnoja. Potem je pujska dobro odrgnil s slamo ter ga s pomočjo svatov stlačil v vrečo.

»Zbogom, zdaj pa grem,« je dejal, zadel vrečo na hrbet in odkolovratil proti sosedni vasi, kjer je bil doma.

* * *

Pot je držala preko dokaj obširnega travnika. Noč je bila svetla in še precej topla. Dobričina Dehur jo je sijajno razpoložen ubiral dalje. Toda, glej spaka, hoja mu je postajala čedalje bolj negotova. V glavi se mu je čedalje huje vrtelo, kajti zavžito Čričkovo vino je začelo mogočno delovati v njem; sililo je čedalje huje v glavo in noge, ki so svojega gospodarja čedalje manj ubogale. Tako so nepokorne noge očeta Dehurja znašale sem in tja in ga naposled samovoljno obrnile nazaj proti gostilni, Dobričina Dehur pa v svoji vrtoglavosti niti opazil ni, kdaj so ga vinski duhovi zasukali. Zato je pogumno jadral nazaj namesto naprej, dokler ga niso svojeglavne noge spet zapkrnile v prvotno smer. Možak je kolovratil in kolovratil, a mu niti na um ni prišlo, da je hodil v krogu. Pač pa se je čudil, da se pot tako dolgo vleče.

Kljub svojemu »obsedenemu stanju« je bil oče Dehur vendar še toliko korenjak, da je obdržal ravnotežje in se ni položil na hrbet ali na zob. Tudi vreče ni izpustil iz rok, čeprav je postajal pujssek čedalje bolj siten in nemiren in se je divje prekopicaval v vreči.

Stara Jerčika, ki je sama živela v samotni koči, se je tisto noč križala na vse pretege in skoro skoprnela od strahu, ko je v poznih urah poslušala kruleče glasove, ki so se oglašali okoli koč. Se po eni strani oddaljevali in se po drugi spet bližali. Vsa trda od groze se je Jerčika zarila pod odejo in bila sveto prepričana, da okoli njen koč strašijo neki duhovi.

Kdo ve ali bi ne bil oče Dehur do jutra taval sem in tja, če bi ga ne bil našel godec Nac, ko se je kmalu po polnoči vračal s svatbe. Že od daleč mu je prihajalo na uho žalostno kruljenje in je videl človeka, ki je glasno govoreč sam s seboj kolovratil vsevpred po snegu. Godec je začel klicati možaka in se mu je v veliko začudenje oglašil oče Dehur že dokaj iztreznjen, vendar ves zmešan in prepričan, da so ga zmešale čarovnice.

Godec Nac je Dehurju pokazal pravo pot, za kar se mu je oče lepo zahvalil. Tako jo je nesrečni oče Dehur primotovilil s prascem domov, kjer ga je sprejela še majhna nevihta njegove skrbne ženice. »Vsaka nevihta enkrat mine« si je mislil oče Dehur in se začel opravičevati s čarovnicami, toda ni dolgo govoril. Vedel je namreč že iz skušnje, da njegova ženica ne verjame v čarovnice, pač pa v vinske duhove. Tiho se je slekel, zlezal pod odejo in utrujen zaspal spanje pravičnega.

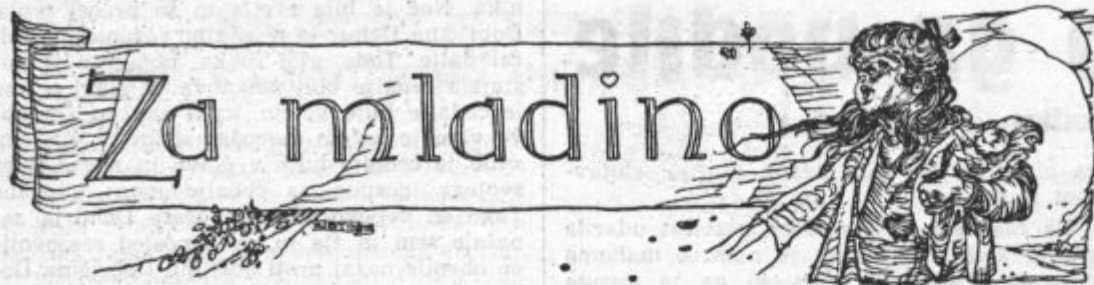
Edvard.

Bodoči človek najbrž sploh ne bo imel las

Znanstveniki so ugotovili, da so postali beli ljudje v zadnjih desetletjih in stoletjih večji, kakor so bili nekoč. Na podlagi meritev so ameriški človekoslovci izdelali podobe bodočega človeka. Ta človek nas bo po velikosti in širini znatno prekašal, kakor mi po višini znatno prekašamo človeka iz kamnene dobe. Meritve na nekem vseučilišču so ugotovile, da so današnji študenti povprečno za 3,55 cm višji kakor njihovi očetje; ti pa spet svoje očete prekašajo po velikosti. V ostalem so nekaj podobnega ugotovili tudi v živalskem svetu.

Kakšen bo torej človek bodočnosti? Največjih sprememb bodo deležni možgani, o katerih domnevajo, da bodo znatno narasli. Pradavni človek na Javi je imel komaj 900 kubičnih centimetrov možganov, poznejši človek v Pekingu 1000 kubičnih centimetrov, današnji povprečni Evroec pa ima 1450 kubičnih centimetrov možganov. Če bo šel razvoj po dozdajšnjem tiru dalje, bo razpolagal človek okrog leta 5000. s 1750 kubičnimi centimetri možganov. Njegova lobanja bo na podlagi tega imela bolj okroglasto obliko.

Profesor Thorp, ki seje podrobneje bavil s temi vprašanji, domneva nadalje, da bo sploh bodoči človek bolj redke lase ali pa da bo sploh plešast. Verjetno je tudi, da bo imel slabotnejše in manjše zobe.

Oglarjev sin je postal kralj

Slovenska narodna pripovedka

Zivel je oglar, ki je stalno v gozdu žgal oglje. Le po živež je hodil domov, kjer je imel ženo in kopo otrok. Starejšega sina je jemal s seboj v gozd, da ga izuči v oglarstvu.

Janez je bil vihrov mladenič

Nekoč je oče zažgal oglenico in se odpravil domov. Sinu pa je naročil, naj pazi, da ogle ne zgori. Pustil mu je tudi kruha, moke in slanine, da bi imel kaj jesti.

Toda sinu ni ugajalo v gozdu, zato je pobral zalogo in šel v vas, kjer je prodal vse te reči. Šel je v gostilno, kjer je bila godba in plesal in pil tako dolgo, da je zapravil ves denar.

Vrnil se je nazaj v gozd, kjer mu je pa med tem časom kopa zgorela. Ker se je bal očeta, se je skrtil za bližno drevo in v strahu pričakoval očeta. Ni dolgo čakal, ko je prišel oče. Ker ta sina ni našel pri oglenici, ga je začel klicati.

Janez se je odzval in se ves preplašen približal očetu. Oče ga je vprašal, zakaj ni pazil na oglenico. Ker sin ni vedel izgovora, ga je oče pošteno nabunkal.

Začela sta spet nabirati drva in zlagati novo kopo. Ko sta vse lepo zložila, je oče zažgal in sinu strogo zabičal, naj pazi na kopo, ker mora sam po odpravkih domov.

Janez je pazil in žgal ogle, ko pa se je naveličal, je pobral kruh, moko in slanino, kar je bil oče prinesel s seboj, in šel v gostilno, kjer je vse prodal gostilničarju. Dal je muzikantu goldinar, pristopil k najlepši deklici in zasukala sta se ob zvokih poskočne polke. Zabaval se je, dokler je imel kak krajcar. Šele ko je vse porabil, se je spomnil na svojo dolžnost. Hitro se je vrnil v gozd, vendar pa je bilo že prepozno. Kopa je zgorela do kraja.

V roparskem gradu si je nabral bogastva

To pot pa Janez ni več čakal očeta. Pobral je šila in kopita ter jo ubral dalje po gozdu. Vedel je, da zdaj ne sme več domov in da mora po svetu s trebuhom za kruhom. Begal je po gozdu in iskal izhoda, pa ga dolgo ni mogel najti.

Ze pod noč je prišel na prostrano planjavo. Videl je od daleč velik grad in ker je bil zelo lačen, se je približal gradu. Prišel je do glavnih vrat, potrkal nanje in kmalu zaslišal ženski glas, ki je vprašal, kdo trka na vrata.

Janez je na vprašanje odgovoril samo: »Jaz!«

Spet je vprašal isti glas: »Kakšen jaz?« Janez je zdaj dejal, da je lačen popotnik, in ženska mu je odprla. Dala mu je jesti in ga opozorila, naj se kolikor mogoče hitro oddalji od gradu, ker živi v gradu sto roparjev.

Janez je hitro pojedel, se zahvalil za ted in opomin ter šel. Ko je korakal pod grajskimi okni, se ni mogel vzdržati, da ne bi bil pogledal noter. Skozi eno izmed oken je zapazil kup zlata, srebra in dragocenega kamenja.

Polotila se ga je lakomnost in hotel je vdreti skozi okno, da bi si natlačil čepce z dragoceno kovino. Ker je bilo okno zagrajeno z železno rešetko, ni mogel takoj noter. Zato je zlomil nekaj železnih palic in tako z lahkoto zlezal v zakladnico. Natlačil si je čepce z najlepšimi rečmi in hitro odnesel pete.

Potoval je dolgo in se ustavil šele v prestolnici devete dežele. Šel je v gostilno, naročil si jesti in piti. Ko se je okrepčal, je prosil za prenočišče. Ker je bil še od oglja ves črn in zamazan, mu je gospodar kot siromaku dal sobo

nad kokošnjakom nekje v dvorišču. Ko je ostal Janez sam v sobici, se je zaklenil in ker ni imel druge shrambe, je stresel dragocenosti iz obleke na mizo. Mirno je zaspal. Ker že dolgo ni počival v postelji, je še drugi dan dolgo spal.

Gospodarju se je zdelo čudno, da tujca tako dolgo ni bilo iz sobice, zato je poslal služabnika, naj pogleda, kaj je z njim. Sluga je šel, pogledal pri ključavnici v sobo in zagledal na mizi zlato in druge dragocenosti. Hitel je nazaj in povedal gospodarju, kar je videl. Rekel je: »Gospod, kaj ste vendar storili? Tako odličnemu gostu ste dali najslabšo sobo. Ko sem pogledal skozi ključavnico v sobo, se mi je kar zablščalo pred očmi. Na mizi ima vse polno dragocenosti.«

Gospodar je takoj zapovedal, naj gre sluga nazaj k tujcu in ga prosi za oprostitev, ker mu ni mogel postreči z boljšo sobo. Zdaj pa da mu je na razpolago najlepša soba v gostilni.

Sluga je potrkal pri Janezu na vrata in mu javil, kar mu je naročil gospodar. Janez je vstal, pobral dragocenosti in se dal odvesti v lepšo sobo. Tu se je lepo umil in preoblekel, da je bil videti kot velik odličnik.

Napravil se je za princa in dobil kraljevo hčer za ženo

Kmalu potem mu je javil sluga, da želi njegov gospodar z njim govoriti. Janez ga je povabil, naj le pride, da mu bo zelo drago.

O sv. Miklavžu se pogovarjata

VERICA:

»Kaj misliš, očka, ali bo Miklavž mi letos kaj prinesel?«

OČKA:

»Orehov ti bo že natresel in slihanico za oko. Slaščice tudi morda kakšne in pa reči še druge takšne...«

VERICA:

»Kaj praviš, ali res je to, da letos manj bo darežljiv?«

OČKA:

»Jaz tudi slišal sem tako. Premajhen koš je tega kriv, ki ga trgovec mu je dal, ko ga pri njem je kupoval.. Premalo košek ta drži, da vanj bi stlačil vse reči.«

VERICA:

»Toliko jaz bi še želela, prositi sem ga že hotela...«

OČKA:

»Miklavžu je zelo hudo, da je zgodilo se tako. Za drugo že obljublja leto, da spet potrudi se bo vneto. Prinesel takšne bo reči, da svetle bodo ti oči!«

Komaj je Janez to izgovoril, je že bil gospodar pri njem. Janez mu je ponudil stol, sam pa je stal in čakal, kaj želi gostilničar od njega. Gostilničar je začel obotavljaje se govoriti, da je videl njegov sluga pri njem cel zaklad dragocenosti in da bi mu on, če bi gospodu Janezu bilo po volji, mogel pomagati, da bi mu kralj gotovo dal svojo hčer za ženo.

Janezu je bilo to zelo po godu. Pogovorila sta se in šla takoj na posel. Naročila sta lepo barvano kočijo, krasne konje in prelepo konjsko opremo. V tej kočiji se je Janez peljal na sprehod. Vozil se je pred kraljevim dvorom. Kralj ga je videl skozi okno in se čudil, kdo more biti ta plemič, ki se vozi v tako lepi kočiji.

Drugega dne se je vozil Janez po isti poti, a v srebrni kočiji. Tudi tokrat ga je videl kralj, ki je zdaj naročil straži, da ga mora, če se bo tuji princ še enkrat peljal mimo, ustaviti in ga prositi, naj pride k njemu na obisk.

Tretjega dne se je vozil Janez v zlati kočiji z iskrimi vrnanci v zlati vpregi, okrašeni z najlepšimi biseri. Ko ga je zagledala kraljeva straža, je popadala na kolena in ga prosila, da se ustavi. Povedali so mu, da ga prosi kralj, naj pride k njemu. Janez je stopil iz kočije in se napolnil naravnost v kraljevo dvorano.

V dvorani ga je pričakal kralj, ga prijazno sprejel in ga vprašal, od kod je prišel in kakšne namene ima.

»Prihajam iz devete dežele in potujem zato, ker si iščem nevesto,« je odgovoril Janez.

Kralj ga je še vprašal, kakšnega rodu je, Janez pa je rekel, da kraljevega. Kralj si je takoj mislil, da bi bil ta lepi in bogati princ kakor nalašč za njegovo hčer edinko. Povedal mu je svoje misli. Ko je Janez videl prekrasno princeso, je bil takoj pripravljen, vzeti jo za ženo.

Treba je bilo dogovoriti se še samo o doti. Ker bi se bil Janez priženil, bi moral prinesiti doto on. Kralj je zahteval tri sode cekinov. Janez je malo pomislil, ker cekinov ni imel, nato je rekel, da jih bo že prinesel, samo da mora kralj malo počakati. Kralj mu je verjel in kmalu so obhajali poroko.

Ker je bila princesa edinka, je prevzel po poroki kraljestvo Janez. Bil je dober vladar in vsi so ga radi imeli.

Dota, ki je ni imel, je delala kralju Janezu preglavice

Ko pa se je bližal čas, ko bo moral pripeljati doto, je Janez postajal od dne do dne žalostnejši. To je videla tudi kraljica, pa ga je nekega dne vprašala, zakaj je tako potr. Janez pa ji je kar po pravici povedal, da zato, ker bi moral dati doto, pa je nima. Kraljica mu je nato še dejala, naj ji odkrito pove, kakšnega rodu je.

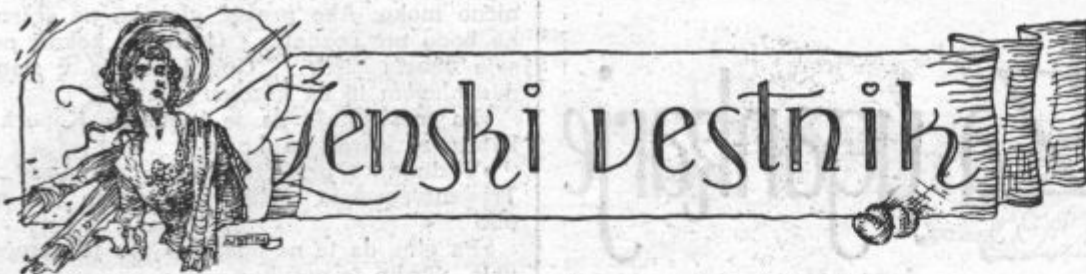
»Oglar, oglar sem, draga žena,« je priznal. »Nič ne de, dragi mož, jaz te imam kljub temu rada,« je menila kraljica. »Glede dote se ti pa tudi ni treba bati. Moj oče ima v kleti tri sode cekinov; te bomo izpraznili in napolnili s peskom, ko ga ne bo doma. Te cekine boš ti potem dal pripeljati za doto.«

Po tem pogovoru je bil Janez spet dobre volje. Ko je nekoč šel stari kralj od doma, je dal odpeljati Janez cekine nekam na varno, da bi jih mogel potem pobrati, ko bi prišel čas za doto.

Nekega dne je vzel Janez četo vojakov, se poslovil od žene in tasta ter šel po doto. Še preden pa se je napolnil po spravljenec ekine, je krenil s svojimi vojaki v oni grad, kjer si je nekoč nagrabil toliko bogastva. Hotel je premagati roparje, pobrati ves njihov plen in se vrniti domov z neizmernim bogastvom.

Roparji so ga ujeli in poslali njegovim staršem

Roparji so bili baš doma, ko je prišel Janez s svojimi vojaki. Spustili so se z njim v borbo in mu pobili vse vojake, njega pa so prepeljali v vas, kjer je bil doma. Janez je šel v svojo rojstno hišo in se skrtil. Doma sta sedela oče in mati pri ognjišču, ki je bila sredi hiše, nad njim pa je visel kotel. Ogenj je počasi plapolal in ogreval hišo, oče in mati pa sta se pogovarjala o raznih rečeh. Naenkrat je

Če hočeš, da bodo čevlji trpežnejši

Skrbno negovanje obutve je prav v tem času pred zimo, ki prinaša pogosto mokro vreme, zelo potrebno. Čevlji si ohrani svojo obliko le tedaj, če ga v takem vremenu po vsakem povratku domov nategnemo na kopito ali pa natlačimo s časopisnim papirjem. Potrebno pa je, da storimo to tedaj, ko je čevljev še topel. V deževnem vremenu moramo usnje vsak dan temeljito očistiti in namažati z mastjo. Mazilo za čevlje varuje usnje pred učinki vlage in ga napravi odpornejše. Umazanost razjeda usnje, zato moramo čevlje, kakor hitro so se posušili, temeljito očistiti. Nikoli pa ne smemo čevlje pustiti dalje časa umazane v kakšnem kotu. Seveda pa moramo mokro obutev prej posušiti, preden se lotimo čiščenja.

Za kuhinjo

Krompirjeve polentne rezine. Pol kilograma kuhanega krompirja pretlačimo in v vročega zmešamo malo surovega masla, 24 dekagramov presejane enotne moke in kakšno jajce (če imaš, drugače pa kakšen jajčji nadomestek; tudi smetana v prahu je dobra). Nato testo osolimo, primešamo nekaj dekagramov zribanega suhega bohinskega sira (če imaš, pa parmezana), hitro pognetemo in napravimo precej debelo klobaso. Zavijmo jo v prtič, potresen z drobtinami, in kuhajmo tri četrt ure v slanem kropu. Kuhano zreže-

matič začela govoriti tudi o sinu. Rekla je da je škoda njenega Janeza, čeprav je bil hudooben.

Tedaj je skočil Janez iz svojega skrivališča in zavpil: »Oh, mati, tukaj sem!«

Oče pa se je zadril: »Udari ga!«

Janez se je branil in kričal, da je zdaj vendar kralj.

Ti bom že pokazal kralja, samo počakaj me malo,« je rekel oče, ga ujel in ga zaprl v klet. Dajal mu je samo enkrat na dan jesti. Imeli so ga zaprtega, ker so mislili, da je blazen.

Mlada kraljica gre iskat svojega moža

Ko je prišel čas, da bi se moral kralj vrniti, a ga ni bilo, je začelo kraljico skrbeti. Vzela je četo vojakov in šla po sledi za svojim možem. Prišla je v gozd in do gradu, kjer so bili roparji. Tu se je ustavila. Roparjev ni bilo doma. Kraljica je šla s spremstvom v grad in našla suknjič, ki je bil last njenega moža. Razdelila je vojake; polovica je ostala v gradu, druga polovica pa je bila na straži zunaj gradu.

Kmalu je prišel del roparjev domov in vojaki so vse pobili. Čez nekaj časa so se vrnili še ostali roparji s poglavarjem. Tudi te so vse pobili, pustili so živega samo roparskega poglavarja. Kraljica mu je obljubila življenje, če bo povedal po resnici, kje je njen mož, odnosno človek, čigar suknjič je v gradu.

Razbojniški poglavar je povedal, da so temu možu pobili vse vojake, njega samega pa brez suknjiča poslali domov v vas, kjer je doma. Kraljica se je nato z vojniki napotila dalje. Poglavar jim je kazal pot.

Ko so prišli v tisto vas, so se vojaki utaborili pred vasjo, kraljica pa se je preoblekla v meniško obleko in šla v hišo, kjer je bil zaprt njen mož. Vprašala je oglarja, ali ima res v kleti zaprtega blaznega sina. Oglar je odgovoril, da res. Nato je menil menih, naj ga pusti noter, ker ga hoče izpametovati. Toda oglar je vztrajal na tem, da ga tudi menih ne more pripraviti k pameti, kakor ga ne more

Če sezute čevlje samo nemarno odložimo v kot, se bodo kmalu skrčili, dobili bodo gube in ne bodo videti lepi. Skrbno negovan čevljev obdrži svojo obliko tudi po letih. Čisto napačno pa je sušiti mokro obuvalo pri peči ali celo na peči in v peči. Na ta način postane usnje v najkrajšem času lomljivo in čevljev bo kmalu konec.

Mazila za čevlje damo na usnje vedno le tanko plast. Preveč mazila ni dobro, toda namažati je treba čevlje prav povsod razen na podplatih. Preden čevljev zgladimo z mehko cunjjo ali skrtačimo z mehko krtačo, dajmo usnjo nekoliko minut časa, da vsrka mazilo. Če je čevljev v teku časa izgubil svojo prvotno barvo, ga lahko osvežimo s primernim pripomočkom, ki ga kupiš v trgovini.

mo na rezine, potresemo z zribanim bohinskim sirom (ali parmezanom) in zabelimo z maslom.

Lahki cmočki za juho. Raztopi pet dekagramov masla, primešaj 10 dekagramov presejane enotne moke in hkratu prilij osminko litra vode. Nato raztepi v gladko testo. V še toplo testo vmešaj eno jajce (ali nadomestek), nato pa z žlico vlagaj cmočke v vrelo juho in skuhaj.

Goveji zrezki v kaprni omaki. Tanke goveje zrezke potolčemo, osolimo in pretaknemo s slanino. Nato jih na eni strani potrese-

on sam, čeprav mu daje vsak dan samo enkrat jesti. Menih pa se ni dal odgnati, temveč je tako dolgo prosil, dokler ga ni stari oglar pustil k blaznemu jetniku.

Ko je kraljica prišla k možu, se je naglo preoblekla v kraljevsko obleko in tudi možu je dala kraljevsko obleko, da jo je hitro pogrešil nase.

Mlajši brat je bil radoveden, kaj dela menih pri neumnem Janezu, pa je pogledal skozi razpoko v vratih. Ko je videl kralja in kraljico, je tekel k očetju in zavpil: »Joj, joj, oče, pri našem Janezu sta pa sam Jezus Kristus in mati božja!«

Oče je mislil, da mu je tudi drugi sin znorel. Zdaj je šla še mati gledat, da bi videla, kaj je. Ko je zagledala tudi ona kralja in kraljico, je rekla možu oglarju:

»Res je, sam Bog in mati božja sta pri našem Janezu!«

Oglar je spoznal, da je njegov sin kralj

Oglar se je prijel za glavo v prepričanju, da mu je zdaj še žena prišla ob pamet. »Če so vsi drugi zblazneli, pa naj še jaz,« si je mislil oglar in šel še on k vratom jetnika Janeza. Za njim sta šla mati in mlajši sin. Pred vrati so vsi trije, oglar, žena in najmlajši sin, poklekli in s strahom odprli vrata. Tedaj pa je Janez rekel očetju: »Oče, kaj vam nisem rekel, da sem res kralj?«

Oče ga je prosil, naj mu oprostí, ker ga je imel zaprtega, kar mu je Janez drage volje odpustil in ga obdaril tako, da je lahko živel brez skrbi na stara leta.

Kralj Janez je vzel svoje vojake in se napotil s kraljico nazaj v svojo deželo. Med potjo so oplenili roparski grad in ga potem do kraja porušili. Naložili so tudi tiste tri sode cekinov in vse skupaj so peljali kot kraljevo doto v prestolnico kralja Janeza.

V mestu so jih že vsi nestrpno pričakovali, zato so jih sprejeli z največjim veseljem.

Kralj Janez in kraljica sta živela srečna in zadovoljna še dolgo časa. Zapisal J. P.

mo z moko (z enotno ali sojino) in opečemo na razbeljeni masti. Na ostali masti prepražimo žlico moke (enotne ali sojine), čebulo in zelen petršilj, zalijemo z juho (ali kar z vrelo vodo) in prevremo. V to omako dene mo opečene zrezke in pridenemo žlico sesekljanih kapar. Preden daš na mizo, prideneš še žlico kisle smetane, če jo imaš. Gre pa tudi brez nje.

Keksi iz enotne in iz fine ajdove moke. Za te preproste kekse potrebujemo 75 dekagramov enotne moke, 25 dekagramov sirovega masla, 20 dekagramov sladkorne moke, dve celi jajci in en zavitek pečilnega praška. Testo zamesimo s skodelico mleka in pustimo stati čez noč na hladnem prostoru. Zjutraj testo razvaljamo in izrežemo v različne oblike, ki jih spečemo v srednovroči pečici. Namesto enotne lahko rabiš tudi finejšo ajdovo moko.

Praktični nasveti

Pozlačene predmete očistiš tako, da jih obrišeš in jih nalahno umiješ z gobo in vodo, kateri so dodala malo špirta. Potem deni pozlačene predmete v otrobe, da se osuše. Otrobe odstrani z mehko krtačo. Drgniti pozlačene predmete ne smeš.

Rokavice se čistijo z mešanico, sestoečo iz enega dela terpentinskega olja in dveh delov bencina. Na vsako reč, kjer je bencin poleg, moraš paziti, ker se bencin blizu ognja rad vname, kar lahko povzroči hudo nesrečo.

Stare obleke, ki se svetijo od obrabe, lepo očisti in zlikaj tako, da z likalnikom ne osušiš vlažne krpe na obleki, temveč pušiš paro, da sproti uhaaja. Na ta način se bo obleka mani svetila.

Zamazane in motne kozarce očistiš, če jih napolniš z mešanico vode in pepela, kateri si dodala malo salmijaka. Napolnjeni s to mešanico naj kozarci stoje dalje časa. Nato jih temeljito operi.

Kako odtajaš zmrzle šipe. Zmrzle šipe lahko odtajaš s toplo vodo, v kateri si raztopila precej soli. Vendar je treba potem šipe zelo hitro prav do suhega zbrisati. Da se spet ne orose in zamrznejo, jih prav tanko namaži z glicerinom. Zadošča, da pomočiš krpo nekakrat v glicerin in z njo odrgneš šipe.

O rabi zmrzlega krompirja. Krompir, ki kaže sledove zmrzline, ni sposoben za shrambo. Porabi ga je treba čim prej. Ako ga imamo na hladnem in če pred kuhanjem ne raztopimo zmrzline, ohrani redilno vrednost in ne spremeni okusa.

Rastlina, katere stražniki so mravlje

Ena izmed najčudovitejših rastlin je našel okrog leta 1700. na Malajskem holandski rastlinoslovec Rumphius. To je mravljinčja rastlina. Od drugih rastlinskih zajedalcev, rastočih kakor ona na drevju, se razlikuje po čudni obliki. Med koreninami, ovitimi okrog vej drevesa, iz katerih sesajo sok in stebлом rastline je velika bula, v kateri je skrito polno hodnikov in celic. V buli pa so naseljene mravlje, ki tako srdito planejo na človeka, če jih moti pri njihovem delu, da mu ne preostane navadno nič drugega, kakor odkuriti jo.

Naravoslovci so videli prej v tem nujno potrebno sožitje mravelj z rastlino. To se pravi, mislili so, da tudi rastlina mravljam svetuje, mravlje ji pa v zahvalo pomagajo tako, da jo varujejo. Izkazalo se je pa, da rastlina prav lahko živi tudi brez mravelj.

× **Po 32 letih se je zbudila.** V nekem švedskem mestu se je po 32letnem spanju kot posledici bolezni nenadoma zbudila starejša žena. Leta 1909. se je Karolina Karfsson nekega večera vrnila domov. Tožila je o hudem glavobolu, legla na posteljo in zaspala. Od tedaj je razen kratkih presledkov, ko je uživala hrano, spala skoro nepretrgano. Pred dnevi se je nenadno prebudila, vstala, odtaivala na balkon in padla z nje. Toda imela je srečo, da se je lahko poškodovala. Ta pretres pa jo je čisto prebudil. Čeprav ženska šteje 60 let, vendar ne kaže, da bi jih imela več ko 40.

Za ugankarje

Križanka

Vodoravno: 1. Naslov neki zbirki Zupančičevih pesmi. 7. Prva mati. 8. Prva beseda zaključnega dela maše. 9. Drevo. 10. Lepa ptica (narobe). 11. Neprijetna žuželka. 13. Kmetijski pridelek (v srbohrvaščini) + barva pri kartah, ki reže vse druge barve. 16. Vladarjevi dohodki. 17. Kvartopirski izraz. 18. Števniki.

1	2	3		4	5	6
7				8		
9				10		
		11	12			
13	14					15
16						
17						18

Navpično: 1. Mož, ki se bavi z neko manjšo kmetijsko panogo. 2. Izraz, ki ga rabijo v srbohrvaščini, če hočejo kaj pokazati ali ponuditi. 3. Zaljubljenec si jo želi pred dosego glavnega smotra. 4. Zemljišče s travico. 5. Starogermanski izraz za bližnjega sorodnika, udomačen tudi pri nas. 6. Mršav. 12. Vozilo. 14. Brez njih bi bilo življenje mrzlo (četrti sklon množine). 15. Prislov časa, kakor so ga pisali nekateri stari pisatelji.

Stolp

		1		
	2	3	4	
2	5	2	1	2
6	7	1	8	9
10	11	2	1	7
1	2	12	10	13
10	14	10	15	16
16	2	6	9	10
11	7	1	8	11
2	9	2	6	11
7	9	10	16	10

Namesto številke vstavi prave črke, pa boš dobil besede starega slovenskega pesnika. — Rešujejo se te uganke tako, da ista številka zmerom pomeni isto črko. Reši nastopni ključ, pa boš imel vse potrebne črke:

1 — 2 — 13 — 2 — 15 — 16 — 8 = dan počitka;

9 — 10 — 11 — 8 — 5 — 8 — 1 — 4 — 8 = južni sad;

12 — 7 — 14 — 10 — 15 = govedi sorodna žival.

3 — 10 — 4 — 2 = kraj pri Mariboru.

5 — 7 — 6 = zver, ki je v naših gozdovih izumrla.

Kvadrat

					a	b
b	c			e	e	g
i	i				k	k
k	i		o	o	o	o
o	o	o	p	p	r	r
r	r	r	r	r	s	s
	i	i		v	v	v

1. pri umnem kmetijstvu potrebna naprava.
2. član nekega menihovskega reda.
3. zaradi tega mnogo ljudi trpi.
4. veliko mesto v Srbiji.
5. tako Prekmurci označujejo priseljene tužce.
6. slovenski pesnik in pisatelj.
7. koristna vodna sportna panoga.

Rešitev uganke iz zadnje številke. Skrit pregovor: Kdor laže, ta krađe.

Sosedove klobase niso bile dobre

Koporec iz Močilja je spadal med ptuče, ki ne sejejo in ne žanjejo, pa imajo vsega v izobilju. Mož ni imel drugega kakor hišico in nekaj vrta; tudi delal ni mnogo, pa mu ni manjkalo nič. Njegove shrambe so bile zmerom dobro založene. Pod streho je skrival raznovrstno orodje, kateremu niso vedeli izvora. »Noč mu ga je dala...« so si šušljali sosedge.

Bližal se je večji praznik, treba je bilo misliti na priboljšek. »Pojdi, pa kaj prinesi,« je rekla žena možu. »Za praznike še nismo dovolj preskrbljeni.«

Tine, tako je bilo ime Koporcu, ji je raz-

lagal: »V mlinu pri 'Nacku' imajo lepo pšenično moko. Ako preveč globoko ne sežem, ne bodo nič poznali... Ogrinove kokoši ne sejo debela jajca... Gnezda imajo v slami nad hlevom in na kozolcu...«

»Pa mesenina?« ga je spomnila Koporka, katero so klicali za Lojzo.

»V dimniku pri Trdinu visijo klobase... Tri so posebno velike; te imam že na piki...«

»Pa glej, da te ne opazijo,« mu je naročevala. »Trdin je nasukan.«

»Med večerjo bodo izginile... To jih bo škoda!«

Trdin je bil v Močilu najboljši posestnik. Bil pa ni preveč radodaren. Mož je bil v pogovoru resen, toda skrivaj je rad napravil kako šalo.

Samo dva dni je še manjkalo do velike nedelje. Trdinka je čula med večerjo pritaženo capljanje. »Nekdo hodi po veži,« je omenila možu.

»Naj le hodi,« je rekel in zajemal dalje. Kmalu nato so kuhinjska vrata rahlo zaškripala.

»Veter jih odpira,« je menil Trdin; ženo pa je le skrbelo ter je šla pogledat. Ozrla se je pod dimnik in hitela v sobo. »Klobas ni več,« je povedala možu. »Vse tri so izginile...«

»Naj teknejo tistemu, ki jih je odnesel!« je rekel Trdin mirno in odložil žlico.

»Daleč niso romale,« Gospodinja je namignila proti Koporcu.

Trdin se je namuznil. Vzel je klobuk in šel po vasi. Ustavil se je pred Koporcem. Skozi majhno okno se je videlo na mizo, kjer so res ležale njegove klobase.

»Jej, kako so lepe,« je žgolela Koporka, »in velike, velike!«

»Pa mastne!« je dostavil Tine. »Poglej, kako so bele!«

»Kar teknejo naj vam,« si je mislil Trdin pod oknom.

Na praznik je Koporka skuhala klobase. »Kako so napete,« je rekla, »in lepo dišijo!«

Oče jih je razrezal na manjše kose. Prvega je dobil Janežek in ga potlačil v usta. Toda hitro ga je izpljunil in potegnul usta narazen.

Drugi košček je dobila Lojza, pa ga je prav tako hitro izbrusila. »Fej!« si je obrisala ustnice. »To pa nima nobenega okusa!«

»Nazaj bi mu jih nesel,« je pihal Koporec, ko je klobase natančneje pregledal. Z obraza mu je izginilo prazniško veselje.

Janežek je vzel za resno očetove besede. Zavil je koščke v papir in šel skrivaj k Trdinu. »Vaše klobase niso za nič, sami jih jejte!« je rekel in položil zavitek na mizo.

Trdin je skoro počil od smeha. Klobase je napravil iz repe in jih nastavil sosedu.

Zatiščan

Hitro nekaj italijanščine

Sedemindvajseta vaja

Krajevni prislovi

Danes nadaljujejo s prislovi, in sicer s krajevnimi, ki so nastopni: *dove (ove)*=kje, kam, kod; *donde (onde)*=odkod, iz česa; *qui*=tukaj, tod; *qua*=semkaj; *là, colà, costì* ali pa *costà*=tam; *quà e là*=sem in tja, tu in tam; *vi (ci)*=tu, tam (z manjšim poudarkom; včasih pomeni prav za prav tudi »nekje«; »ci« in »vi« se v italijanščini pogosto tako rabita, da jih v slovenščini ni treba prevesti); *sopra (sovra)*=na, čez (preko); *su*=na, gor; *assù*=tam zgoraj, *giù*=spodaj, dol; *laggiù*=tam spodaj; *abbasso*=dol, spodaj (rabi se na primer pri vzkliku: dol z njimi!); *dento*=notri, noter; *fuòri (di fuòri)*=zunaj, ven; *davanti*=spredaj; *avanti*=naprej; *di diètro*=zadaj, nazaj; *lontano*=daleč; *dappertutto*=ovsod; *altròve*=kje drugje.

Dove sono tuòti fratèlli? È qui il tuo cane? Nò, è fuòri in cortile. Che casa è quel-

la laggiù diètro la chièsa? Prima era il palazzo della famiglia Neri, adèssò è una scuòla. Venite qua. Chi va là? L'aria è dappertutto. Per dove si va alla stazione? La stazione è molto lontana da qui. Laggiù vedo una fontana. *Prevod*: Kje so tvoji bratje? Je tu tvoj pes? Ne, je zunaj na dvorišču. Katera hiša je ona tam spodaj zadaj za cerkvijo? Prej je bila palača rodbine Nerijeve, zdaj je šola. Pridite sem. Kdo gre tam? Zrak je vsepovsod. Kod se gre na postajo? Postaja je zelo oddaljena od tod. Tam spodaj vidim studenec. — *Razlaga besed*: il cane=pes; il cortile=dvorišče; diètro=zadaj za; prima=prej, najprej (časovni prislov); il palazzo=palača; la famiglia=rodbina, družina; adèssò=zdaj (časovni prislov); venire=priti (nepravilen glagol); spregatev=zdajšnjega časa; vèngo, vièni, viène, veniamo, venite, vèngono); chi=kdo; va=gre (od nepravilnega glagola andare=iti); l'aria=zrak; la stazione=postaja; da qui=od tod; vederè=videti; la fontana=studenec.

Novice

* **Hitlerjeve čestitke Mussoliniju.** Ob podpisu zapisnika, ki podaljšuje za nadaljnjih pet let pogodbo proti Kominterni (Komunistični internacionali) je Hitler poslal Duceju in romunskemu državnemu voditelju maršalu Antonescu brzobjavne čestitke.

* **Italijanski škofje za pospešitev setve ozimne.** Na pobudo pristojnih kmetijskih oblastev so škofje nekaterih škofij v Italiji odvezali kolone in poljske delavce obveznosti nedeljskega počitka v namenu, da se pospeši setev ozimne.

* **Rim ima nad 1.400.000 prebivalcev.** Število prebivalcev Rima neprestano narašča in je imel Rim, kakor poroča Stefani, ob koncu septembra 1.407.650 prebivalcev.

* **Po dva romana z nadaljevanji bo prinašal tednik »Domovina«.** Zraven tega pa še mladinski roman »Domovina« se bo splošno izpopolnila, da bo čimbolj ustrezala željam bralcev in bralk. Novi naročnik, ki plača zdaj vsaj četrtletno naročnino za »Domovino« od novega leta naprej, bo dobival list v decembru zastoj. Uprava »Domovine« je: Puccinijeva 5, Ljubljana. Četrtletna naročnina znaša le 4.50 lire.

* **Pesnik Miran Jarc je napisal letos za Vodnikovo družbo lepo povest »Jalov dom«,** ki v slikovitem jeziku opisuje življenje našega kmeta po prvi svetovni vojni, v dobi, ko je bil značilni beg v mesto čedalje bolj usoden za prihodnost naše zemlje. Njegova napeta in zanimiva povest obravnava boj za posest med starimi in mladimi. Poleg imenovane povesti izda Vodnikova družba ob koncu novembra obširno Vodnikovo pratiko za leto 1942. s številnimi slikami. Obe deli stane osem lir (s poštino 11 lir). Naročite se nemudno na letošnje Vodnikove knjige!

* **Promet potniških vlakov št. 630. in 613. na progi Ljubljana—Zalog.** Od 1. decembra vozita dnevno redno na progi Ljubljana—Zalog potniška vlaka št. 630. in 613., in sicer: vlak št. 630. z odhodom iz Ljubljane ob 14.20, vlak št. 630. s prihodom v Zalog ob 14.35, vlak št. 613. z odhodom iz Zaloga ob 14.41, vlak št. 613. s prihodom v Ljubljano ob 14.53.

* **Avtomobilska kolona Higijenskega zavoda** je 18. novembra prispela že drugič v Kostanjevico. Pred osnovno šolo, kjer je poslovala, so jo sprejeli in pozdravili domači činitelji. Dne 19. novembra je kolona poslovala v Černeči vasi. V obeh krajih je bilo pregledano nad 2500 oseb z všteto šolsko mladino, kolikor ta ni bila že pregledana pri prvem obisku. Izid tega pregleda je za Kostanjevico dovoljen, manj dovoljen pa je za Černečo vas. Tam je zdravstveno stanje prebivalstva slabo zaradi slabe prehrane. Ljudstvo je zdravnikom za njihovo požrtvovalnost zelo hvaležno. Želimo samo, da ga še ponovno obišejo in na ta način omogočijo siromašnejšim slojem zdravniško pomoč.

* **Važno opozorilo glede na preselitev kočevskih Nemcev.** Okrajni namestitveni urad v Kočevju je prejel od okrajnega glavarstva nalog, da začne takoj zbirati kmetijske delavce in kmečke posestnike, ki so pripravljeno prevzeti oskrbovanje onih posestev, ki so jih zapustili in jih bodo še zapustili v kratkem kočevski Nemci. Podrobni pogoji o prevzemu še niso znani. Zanimanci bodo sprejeti v službo kot kmetijski delavci, pozneje pa bodo posestva lahko prevzeli v najem. — Za posestva in hiše v kočevskem okraju, ki so jih zapustili kočevski Nemci, je, kakor poročajo, veliko zanimanje. V Kočevje in v kraje, kjer so živeli Kočevjarji, že prihajajo ogledniki in delajo načrte. Posestva ima v zakupu neka italijanska družba iz Milana, ki bo imela baje podružnico v Ljubljani.

* **Novomeščani, ki se bodo preselili v Nemčijo.** Na občinski razglasni deski v Novem mestu je nabit seznam vseh onih oseb s področja Novega mesta, ki so izrazile željo, da bi bile preseljene v Nemčijo. Vsega se je prijavilo 10 oseb, in sicer: 1. Ivan Borštnar, slikar državnih železnic, 2. Anton Ivanuša, strojnik pri »Novoboru«, 3. Alojzij Skedelj, strojnik državnih železnic, 4. Anton Sonnewald, nadziralnik zaporov okrožnega sodišča v Novem mestu, 5. Leopold Zwar, kaznjenev v novomeških zaporih, 6. Antonija Orsich, zasebnica, 7. Marija Höferle, kaznjenska, 8. Rozalija Höferle, kaznjenska, 9. Karel Sagadin, strojnik državnih železnic, 10. Berta Harbich, zasebna uradnica. Novomeška občina poziva vse one, ki jim te osebe kaj dolgujejo, da se javijo v občinski pisarni, kjer bodo prejeli posebne prijave pole.

* **Ameriške izmišljotine o streljanjih v Rimu.** Iz Rima poročajo: »United Press« javlja iz New Yorka, da prinaša dnevnik »New York Post« sporočilo iz Curiha, po katerem so nemške čete s strojnimi nastopile zoper množice, ki so demonstrirale v Rimu in zahtevale, naj se italijanske čete umaknejo iz Libije. Pred samo Beneško palačo je bilo po tej vesti ustreljeno več oseb. Na odločujočih mestih v Rimu pravijo samo, da je ves Rim priča, kako je ta vest čisto izmišljena.

* **Ajda bo mnogo pripomogla k prehrani Dolenjske.** Čeprav letos ni bilo povoljnega vremena za sušenje ajde, se je že vendar tu in tam na Dolenjskem ajda posušila, da jo lahko mlatijo. Zal, ajda ni povsod prav dobro obročila, ponekod pa je vendarle zelo dobra. Ajda bo mnogo pripomogla k prehrani Dolenjcev, saj si skoro ni moči misliti kmečke družine, kjer bi ne bili ajdovi žganci priljubljena jed, sta pa tudi ajdov kruh in ajdova potica odlična. So kmečke gospodinje, ki so prave mojstrice pri napravi ajdove potice.

* **Lepo in ceneno Miklavževo darilo** bodo letošnje Vodnikove knjige, ki izidejo te dni. Za osem lir boste prejeli krasno Mirana Jarc povest »Jalov dom« in obširno, obilno slikano Vodnikovo pratiko za leto 1942. Ker se založnica na zamudnike ne bo mogla ozirati, opozarjamo vse ljubitelje slovenske knjige, naj se takoj prijavijo poznanim krajevnim poverjenikom Vodnikove družbe, v Ljubljani pa knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova ulica 3, ali pa pisarni Vodnikove družbe, Puccinijeva 5/I (v posloplju Narodne tiskarne).

* **Smrt zaslužne učiteljice.** Po daljšem trpljenju je umrla v ljubljanskem zavodu za novotvorbe gđc. Iva Gerbčeva. Bila je iz ugledne ljubljanske družine. Z 18 leti je nastopila službo učiteljice pri Sv. Petru pod Sv. Gorami, kjer je neprekinjeno službovala 35 let. V tako dolgi službeni dobi si je pridobila pri mladini in pri vsem prebivalstvu ugled vzorne vzgojiteljice in narodne delavke. Naj bo zaslužni vzgojiteljici ohranjen časten spomin! Žalujemo iskreno sožalje!

* **Smrt zdravnika v visoki starosti.** Zdravnik g. dr. Ivan Premrov, ki je dolga leta deloval v litiskem okraju, je te dni v visoki starosti izdihnil. Bil je po vsem okraju in tudi drugod visoko spoštovan zaradi svojega značaja in dobrega srca. Slovel je tudi kot nenavadno velik ljubitelj in poznavalec narave. Pogreb se je vršil izpred njegovega roistnega doma na Martiniaku na pokopališču v Čerknici. Blag mu spomin, svojcem naše sožalje!

* **Smrt uglednega ljubljanskega gospodarstvenika** Dne 23. t. m. je zatisnil v Ljubljani za vedno svoje oči znani ljubljanski veletrgovec g. Andrej Šarabon. Pokojnik je bil mož redke gospodarske delovnosti in plemenitega srca. Zmerom je imel odprte roke za tiste, ki so bili pomoči potrebni. Iz majhnega trgovca je po-

stal spričo svoje trgovinske sposobnosti ugleden gospodarstvenik. Kljub velikemu ugledu, ki si ga je pokojnik pridobil, pa je ostal zmerom skromen in tih. V največje veselje mu je bilo delo. Pokojnik se je uspešno udeleževal v stanovskih združenjih. Kakor rečeno, je bil rajni velik dobrotnik ubogih. Njegovo smrt bodo najbolj občutili ubogi gluho-nemi, katerim je bil pokojnik velik dobrotnik. Ohranjen mu bodi časten spomin, žalujočim sožalje!

* **Prosvetno udejstvovanje Slovencev v tujini.** V Ljubljano je te dni prišlo iz Sarajeva pismo, v katerem se tamkajšni Slovenci najlepše zahvaljujejo za pošiljko knjig, ki so jo prejeli iz Ljubljane. V pismu izražajo željo, naj tudi javnost v Ljubljanski pokrajini izve o prosvetnem udejstvovanju sarajevskih Slovencev. Pod okriljem hrvatskega Rdečega križa je slovenska kolonija v Sarajevu 18. oktobra v Delavskem domu uprizorila Štobovo žaloigro v treh dejanjih »Stari grehi«. Delo je režiral Josip Lukež, absolvent dramske šole Vladimira Skrbinška in vodja slovenske igralske skupine v Sarajevu. Sarajevski »Novi list« hvali vestno pripravo in pristavlja, da je bila predstava tako dobro uprizorjena, da bi se lahko ponovila v državnem gledališču. Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je igralce nagradilo z živahnim odobravanjem.

* **Živahen promet zaradi izseljevanja Kočevjarjev.** Promet na cestah na Kočevskem po Ribniški dolini in Sodraški kotlini je bil zadnje dni živahen. Povsod je bilo videti številne avtomobile, ki so prevažali pohištvo, živila in ljudi v Kočevje ali Staro cerkev. Kočevjarji se v ugodnih razmerah vračajo po 600letnem bivanju na naši zemlji v okvir Nemčije. Izseljevanje se je izvedlo v redu in pri dobri oskrbi. To se je lahko videlo tudi pri prevozih, ki so se kar vrstili po cestah. S seboj so imeli precej renjih živali. Mnogi prvotni so imeli harmonike in hitlerjanske zastave. Med izselenci je bilo precej takih Slovencev in Slovenk, ki imajo za zakonske druge Kočevjarke in Kočevjarje.

* **Zbiranje starih kovin.** Po naredbi o zbiranju starih kovin mora vsakdo, ki ima staro železo v kakršni koli obliki do skupne teže najmanj dveh metrskih stotov ali druge stare kovine do skupne teže najmanj pet kilogramov, prijaviti občini, v kateri se hranijo stare kovine, in navesti količino in kraj šrambe. Stare kovine se smejo odstopiti samo za to pooblaščenim podjetjem.

* **Prepoved točenja žganja ob sobotah popoldne in ob nedeljah.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil: Alkohole in žgane pijače je dovoljeno točiti v gostinskih obratih vse dni, razen v sobotah popoldne od 15. ure dalje in ob nedeljah in praznikih, ko je prepovedano točiti žgane pijače. Osebam, ki kažejo znake pijanosti, lastniki in poslovodje gostinskih obratov ne smejo postreči z žganimi pijačami prekomerno. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo v denarju do 5000 lir, v hujših primerih pa z zaporom do šestih mesecev in z začasnim ali dokončnim odvzemom obrtne pravice. Ta naredba je stopila v veljavo 22. t. m.

* **Smrt stoletne starke.** V Vidmu je umrla Ana Midenova, vdova Zuppellijska, ki bi bila v kratkem dopolnila 101 leto Starka, ki se je rodila v Vidmu, izhaja iz prav trdoživega rodu, saj je zapustila sestro v starosti 104 let. Obe ženi sta od detinstva bivali v istem stanovanju v mestu ki ga nista zapustili niti za časa svetovne vojne, ko so sovražne čete za nekaj časa zavzele mesto.

* **Izključen iz stranke, ker je pekel bel kruh.** Za vse, ki se nočejo držati določil glede omejitve in prodaje živil, so v Italiji uvedli kazni, ki naj služijo za zgled vsem. Značilna je kazen, ki je doletela nekega italijanskega peka v Leccu. Zalotili so ga, da je pekel bel kruh, kar je seveda prepovedano. Poleg zapore, odnosno denarne globe, ga je doletela še ta kazen, da so ga izključili iz fašistske stranke, kamor se je bil svojčas vpisal.

* **V ribniškem hotelu je gorelo.** Nedavno ponoči je nastal ogenj v Arkovem hotelu v Ribnici. V hotelskih sobah zdaj kurijo. V neki sobi so preveč naložili in se je peč tako segrela, da je začela goreti lesena stenska obloga. Ogenj je zajel več sosednih b.

Iz Trsta in Gorice

Premestitev notarja. Notar Ezio Galante, ki je imel doslej svoj sedež v Komnu, je premeščen v Sezana v tržaškem notarskem okrožju.

Po smrti odlikovan. Na pristojnem mestu je bil stavljen predlog da se po smrti odlikuje s hrabrostno kolajno podporočnik Henrik Peterlin, ki je 27. decembra lani s svojimi tovariši vred padel junaške smrti na bojišču pri Marmariki. Pokojni podporočnik je bil doma z Malega Lušinja.

Skupina naših delavcev odpotovala v Nemčijo. Te dni je odpotovala v Nemčijo skupina 20 delavcev iz Goriške pokrajine. Na goriški postaji so se iskreno poslovili od njih sorodniki in pa zastopniki Zveze industrijskih delavcev. Pred odhodom vlaka so se delavci poklonili Duceju.

Iz ujetništva so se vrnili. Pred dnevi se je peljal skozi Gorico na Reko oddelek oficirjev in vojakov bivše jugoslovenske vojske, ki so bili v ujetniškem taborišču v Nemčiji ob holandski meji. Vrnili so se po posredovanju Visokega komisarja v Ljubljani, ker so pristojni v Ljubljansko pokrajino. Oficirji, ki se jim poznajo sledovi vojne, so bili dobre volje in so izjavili, da so jih italijanska oblastva na meji zelo ljubezljivo sprejela in pogostila.

Smrt vlega gospodarja. V Borštu pri Trstu je umrl 71 letni posestnik Andrej Zahar, zadet od kapi. Kot dober gospodar in veder družabnik je slovel daleč naokrog. Kljub temu da je na dan njegovega pogreba divjalh silna burja ga je velikanska množica ljudstva spremila na njegovi zadnji poti. Pokojniku blag spomin družini pa naše iskreno sožalje!

Svojemu življenjskemu drugu je sledila. V Vrtočih sta dolga leta živela v lepem zakonu 80 letni Stefan Pirec in 76 letna žena Frančiška rojena Jarčeva. Pirec je pred tedni nekaj obšel nekaj dni za njo in se zbolela tudi njegova zvesta življenjska družica. Ko je mož umrl, so ji domači skušali žalostno novico prikriti, da bi se ne vznemirila. Vsa njihova skrbnost pa je bila zaman, nekaj ur za njo je tudi žena izdihala svoto blago dušo. Bodi obema blag spomin, žalujčim pa izrekamo sožalje!

Dve dobri ženi sta premišlji. V Vinovi so ob velikem številu pogrebcev slovesno sprejeli k zadnjemu počitku 80 letno Bratovžovo mamo. Vdova po trgovcu Francetu je rajna Ivana dolgo vrsto let trgovala v znani trgovini na vipavskem mostu v nekdanjem Baumkirchnerjevem turnu. Bila je zglebna slovenska žena in mati. — V Desklah v Soški dolini je legla v prezgodnji grob stara 39 let, skrbna gospodinja Marija Kumarjeva, rojena Vugova, doma iz Morskega pri Kanalu. Zapuščica štiri nedorasle otročiče. Smrt dobre matere je za družino hud udarec. — Obema pokojnicama bodi ohranjen blag spomin, svojcem iskreno sožalje!

Dogoni živine v Goriški pokrajini bodo decembra: 8. v Tolminu, 9. pri Sv. Luciji, 16. v Ajdovščini, 17. v Opatjih selih, 19. na Dobrovem, 22. v Kamnu, 29. v Rihenberku in 30. v Černičah pri Gorici. Dogoni bodo v vseh krajih k javni tehtnici, samo na Dobrovem in v Černičah k občinskemu uradu. Pri tej priliki opozarjamo, da je v Gorici vsak četrtrek poleg občinske klavnice sejem za tele in svinje.

Dva dečka sta utonila. Nedavno sta se na ledu šerbavmovega ribnika v Razvanju igrala 10 let stari pekovi sinček Marijan Vavpotič in 16 let stari sinček strojnega ključavničarja Valdi Sterle. Pod njima seje vdrl led in sta padla v vodo. Skušali so ju rešiti. Toda ko so ju izvlekli iz vode, sta bila že mrtva.

Iz Gorenjske

Okrajna hranilnica v Kranju. Politični komisar v Kranju dr. Gustav Skalka, ki načeljuje Okrajni hranilnici v Kranju, je odločil, da pridejo v upravni odbor: občinski komisar v Kranju dr. Herbert Markgraf, okrajni kmečki vodja Reinhold Huber, veletrgovec Hans Löschner, zobni tehnik Viljem Bittenz, industrijec Maks Fock in mesarski mojster Mihael Ostermann, vsi iz Kranja, nadalje občinski komisar iz Škofje Loke Viktor Suschek (Zužek),

in odetni odvetnik dr. Nikolaj Lonček. Upravni odbor se je te dni konstituiral na seji, na kateri je politični komisar omenil, da skrbi vodja Okrajne hranilnice Ernest Maresch za redni razvoj tega denarnega zavoda.

Dva tečaja nemščine v Poljanah nad Škofjo Loko. V Poljanah nad Škofjo Loko so priredili že drugi tečaj nemščine.

V spomin umorjenemu velikonemškemu bojevniku Viljemu Wakoniggu. Pod tem naslovom prinaša koroško nemško glasilo nastopni članek. Pred petimi leti je leta 1936 časopisje poročalo, da je bil v Bilbau od španskih boljševikov ustreljen bivši avstro-ogorski honorarni konzul inž. Viljem Wakonigg. Konzul Wakonigg se je po padcu San Sebastiana in Iruna požrtvovalno ponudil, da bo skrbel za državljane bivše Avstro-ogrske. Ta ponudba je bila z zahvalo sprejeta. Poskusili so tudi vse, da bi konzula rešili obsodbe, kar pa se ni posrečilo. Njegovi svojci so se pravočasno mogli rešiti v Francijo. Tako se je glasilo uradno poročilo. Inž. Viljem Wakonigg je takrat štel kakih 60 let. Bil je najmlajši sin velepodjetnika, trgovca, posestnika in rudniškega lastnika Janeza Wakonigga v Smartnem pri Litiji, ki se je kot rojen Korošec preselil v Zagorje ob Savi ter je bil tudi v Smartnem splošno spoštovan. V Smartnem rojen je konzul Wakonigg študiral na graški tehniški kemiji ter je bil leta 1897 imenovan za topilniškega kemika pri Kranjski industrijski družbi na Jesenicah. Z Jesenic je Wakonigg prišel pred kakimi 35 leti k velikemu industrijskemu podjetju v Bilbau, kjer je deloval kot ravnatelj podjetja in kot honorarni konzul. Ženo je imel Španko. Včasih je obiskoval svoje sorodnike v Smartnem pri Litiji. Wakonigg je bil član nemškega društva »Carniole« v Ljubljani in graškega nemškega dijaškega društva »Carniole«. Ob peti obletnici, ko so rdeči umorili Wakonigga, je bila na pokopališču v Bilbau spominska slovesnost, ki so se je udeležili visoki zastopniki španskih vojaških in civilnih oblastev, vsa nemška kolonija in mnogo španskih prijateljev umorjenega. Na grobu so bili izrečni govori, kjer so Wakonigga slavili kot bojevnika za Veliko Nemčijo, ki je šel v smrt s klicem »Heil Hitler!«. Španija in Nemčija skupaj stojita ob tem grobu, ki bo postal prava romarska božja pot špansko-nemških in nemških mornarjev. — Tako piše nemški list Omeniti je še da je Wakoniggova rodbina res prišla s Koroškega. Bila je to slovenska družina in se je prvotno pisala Bokovnik.

Kolesar se je smrtno posrečil. V Spodnjih Gorulah se je pripetila huda nesreča. 12-letni sinček gostilničarja Antona Burje iz Zasipa Stanko se je peljal s kolesom in je tako nesrečno padel, da je prišel pod težko natovorjen avto. Dobil je tako hude poškodbe, da je umrl.

Iz Spodnje Štajerske

Sedež civilne uprave prenesen iz Maribora v Gradec. Da se poenostavi civilna uprava na Spodnjem Štajerskem, je bil njen sedež prenesen iz Maribora v Gradec. Kljub temu pa ostane še mnogo uradov v Mariboru.

Dva nova okrožna voditelja. Te dni se je v Celovcu poslovil dozdajšnji nadomestni okrožni vodja za Koroško in Gorenjsko Franc Kutschera. Njegov naslednik je dr. Friderik Rainer iz Salzburga. Franc Kutschera, ki je doslej vodil koroško okrožje kot naslednik umrlega Klausnerja, je premeščen v urad državnega komisarja za učvrščevanje nemštva. Novi okrožni vodja dr. Rainer je po rodu iz Št. Vida na Koroškem.

Dva nova župana. V Središču in Št. Lenartu sta bila postavljena nova župana. Doslej je vodil središko občino dr. Alfred Heiss. Njegov naslednik je Janez Jandler. V Št. Lenartu je doslej županoval Henrik Sarnitz, njegov naslednik pa je Alojz Hirschmann.

Državljanstvo v pokrajinah, ki so jih zasedli Nemci. Nemško državljanstvo pridobijo z veljavnostjo od 14. aprila leta 1941. bivši jugoslovenski državljani nemške narodnosti, ki so ta dan prebivali na Spodnjem Štajerskem, na zasedenem Koroškem ali Gorenjskem, ali so tam imeli svojo domovinsko pravico, kakor tudi tisti Nemci, ki so bivali

to, a niso imeli nobenega državljanstva. Nemško državljanstvo na preklic dobijo bivši jugoslovenski državljani nemške ali sorodne krvi, kakor tudi tisti, ki so brez državljanstva, a so nemške ali sorodne krvi in so 14. aprila leta 1941. prebivali na Spodnjem Štajerskem, zasedenem Koroškem in Gorenjskem. V vaistvo nemške države preidejo bivši jugoslovenski državljani, ki so bivali 14. aprila na Spodnjem Štajerskem, zasedenem Koroškem in Kranjskem in ki nemškega državljanstva ne dobijo na podlagi prejšnjih dveh določb ali pa ga izgubijo s preklicem. Pogoj za tako pripadnost je, da prizadeti bivaajo v okviru Nemčije.

Kočeovski preseljenci so branilci Nemčije. Pod tem naslovom prinaša graška »Tagespost« članek dr. Franca Perza, ki je tudi sam Kočevar. Članek pravi med drugim: »V okviru dogovora med Nemčijo in Italijo zdaj preseljujejo v Ljubljanski pokrajini živeče Nemce. Kakim 14.000 nemškim ljudem je zdaj dana možnost, da se po svoji odločbi v ugodnih razmerah vrnejo v Nemčijo, iz katere ne bodo več izločeni. Velika večina teh preseljenčev je Kočevarjev, ki zdaj s svojo spojitvijo končujejo svoje 600 letno posebno življenje. Prav tako častna kakor njihova preteklost pa je zdaj tudi njihova nova naloga: Kočevarji naj postanejo kmečki branilci Nemčije, varuhi Germanije na njenih južnovzhodnih mejah.«

Zenitve. Vrsta civilnih porok je bila zadnji čas sklenjena v raznih občinskih uradih na Spodnjem Štajerskem. V Št. Pavlu pri Preboldu sta se poročila posestnik Franc Randl in kuharica Pavla Zagoženova, v Celju Josip Vodeb in Danica Pešovnikova z Rečice ob Paki in Anton Repnik in Justa Vipotnikova iz Arje vasi, v Rogatcu pa Anton Križanec in Berta Novakova iz Tlak pri Rogatcu.

Soštanj je dobil kino. Krajevna skupina štajerskega Heimatbunda se je obrnila na načelnika civilne uprave, da bi se dovolil Soštanjevino kino. Posrečilo se ji je izposlovati dovoljenje in te dni je bil v Nemškem domu svečano otvorjen kino. Ob otvoritvi je govoril vodja krajevne skupine Vrenčur.

Smrt na poti za delom. V občini Vosku pri Mariboru so našli na nekem travniku moško truplo. Orožniki so dognali, da je pokojnik Janez Januž, ki je bil na poti k cestnemu delu, pa ga je med potjo zadela srčna kap. Družina je bridko prizadeta. Blag mu spomin!

Kmečki voz se je vdrl v zemljo. V zapadnem delu Slovenskih goric se je te dni pripetilo nekaj izrednega. Kmet Jože Jager je peljal z vpreženima kravama. Zdjajci pa se mu je vdrl voz v zemljo, in sicer tako hitro, da ni bilo mogoče preprečiti nesreče. Jama, kamor se je vdrl voz, je bila polna vode in je le malo manjkalo, da kravi ništa utonili. V zadnem trenutku so prihitali bližnji kmetje in pomagali Jageru spraviti kravici in voz iz globoke jame. Pri reševanju so pomagali tudi mariborski gasilci.

Družina, ki je izgubila v nekaj letih tri člane. Iz Št. Janža na Dravskem polju poročajo: Pred štirimi leti je električni tok na Tezmem ubil delavca Petka z Dravskega polja. Lani je Petkova vdova izgubila svojega najstarejšega sina, ki je bil zaposlen pri regulaciji Drave, pa ga je kamen potegnil v vodo in je siromak utonil. Zdjajci je smrt ugrabila še drugega sina, 17-letnega ključavničarskega vajenca Stan-ka. Stanko je hodil vsak dan po 10 km v mesto in 10 km nazaj. Nedavno jutro se je odpravil na delo na Tezmem. Na križišču na Dobravi se je neki osebnim avto izognil kolesarjem, pri tem pa je podrl Stanka Petka, ki je udaril z glavo ob žaromet avtomobila, si prebil lobanjo in obležal na mesu mrtev. Ko je mati izvedela, da je izgubila že tretjega svojega dragega, si je hotela v obupu končati življenje, kar pa so preprečili. Vsa pokrajina globoko sočustvuje z bridko prizadeto družino.

Pogrešani. Iz Celja je izginil 13letni Albin Žižek (Schischeg), iz Maribora pa čevljarški pomočnik Franc Prašen. V Bistrici pri Mariboru pogrešajo 13letnega šolarja Janka Flisarja. Nadalje je iz Maribora neznano kam odšla 20letna Alojzija Strausova. Policijska oblastva poizvedujejo za njimi po vsem Spodnjem Štajerskem.

Iz Srbije

Zakasnitev jesenske setve v Lanatu. Iz Velikega Bečkereka poročajo, da se je letos letina turšičice zakasnila, kar je imelo za posledico, da se je zakasnila tudi setev pšenice, zlasti ker je nastopilo že hladno vreme, ki je oviralo dela na polju. Oblastva so izdala ukrepe, da se še pred zimo pospeši setev pšenice, zlasti ker obstoja namera, da se v prihodnem letu površina posejana s pšenico, poveča za 30 do 40 odstotkov.

V Srbiji je prepovedana prodaja zemlje. Vojaški poveljnik v Srbiji je izdal odredbo, po kateri je najstrože prepovedana prodaja nepremičnin (hiš in posestev) v Srbiji. Prodaja je dovoljena samo z dovoljenjem glavnega pooblaščenca za gospodarstvo v Srbiji Franca Neuhausena. Tolmačenje omenjene odredbe pravi, da je bila odredba izdana zato, da bi se preprečile špekulacije z nepremičninami.

Iz Hrvatske

Prvi hrvatski državni proračun. Prvi hrvatski državni proračun bi moral biti sestavljen do 10. t. m. Zaradi pomanjkljivih podatkov pa to ni bilo mogoče. Navzlic temu bo pa stopil prvi državni proračun Hrvatske v veljavo v začetku prihodnjega leta.

Banja Luka bo sedež vrhovnega sodišča. Te dni se je mudil v Banji Luki minister za pravosodje dr. Mirko Puk v zvezi s prenosom vrhovnega sodišča iz Sarajeva in stola sedmorice iz Zagreba v Banjo Luko. Primerni prostori za urade so že preskrbljeni in se bosta stol sedmorice iz Zagreba in vrhovno sodišče iz Sarajeva preselila v Banjo Luko že prihodni mesec.

Hrvati ostanejo zmerom na strani osi. Pod pokroviteljstvom maršala Kvaternika in nemškega poslanika v Zagrebu je bila v prostorih zagrebškega velesajma odprta razstava pod geslom »Borba združene Evrope na Vzhodu«. Odprtja razstave se je udeležil tudi italijanski minister Casertani. Kot prvi je spregovoril nemški poslanik v Zagrebu, ki je označil razstavo za viden poudarek skupnih namenov vseh evropskih narodov, ki najodločneje hočejo vzpostaviti novi red in si zagotoviti boljšo bodočnost. Maršal Kvaternik pa je v imenu poveljnika dejal med drugim, da je dolžnost Hrvatov ostati na strani Italije in Nemčije do končne zmage.

Hrvatski letalci na vzhodnem bojišču. »Völkischer Beobachter« poroča: Na enem izmed odločujočih mest vzhodnega bojišča smo pozdravili nove tovarije. To so vojniki v nemških uniformah, ki nosijo na prsih grbe z rdečo-belimi polji in črko »U« kot znamenjem njihovega ustaškega gibanja. Uvrščeni so v naše vrste s svojimi čini v hrvatski vojski.

Nova cerkev v Zagrebu. Te dni so v Zagrebu blagoslovili temeljni kamen za novo cerkev v zagrebškem predmestju Kustošiji. Blagoslovu je prisostvoval poleg številnih ministrov tudi hrvatski vojskovodja Slavko Kvaternik. Cerkev bo posvečena hrvatskemu rojaku blaženemu Nikolu Tavilicu.

Vsi hrvatski vojni ujetniki bodo do božiča doma. Kakor listi pravkar pišejo, bodo do božiča vsi hrvatski ujetniki iz Nemčije doma.

Razlastitev gozdov na Hrvatskem. S posebnim zakonom je bilo na Hrvatskem odrejeno ukinitje dozdažinskih imovinskih občin v bivših hrvatskih obmejnih krajih. Vse premoženje teh združnih pravnih oseb sestojče po večini iz gozdov od Srema do Dalmacije, je bilo prisojeno državi, s tem prizadeti zasebniki pa dobe primerno odškodnino.

Slovaška narodna manjšina na Hrvatskem. V Stari Pazovi je bil te dni ustanovni občni zbor slovaške narodne manjšine na Hrvatskem. Zbralo se je okrog 8000 Slovakov Hrvatska bo tudi slovaški narodni manjšini zagotovila vse pravice, kakor jih je nemški.

Podražitev mlečnih izdelkov v Zagrebu. V Zagrebu so se podražili mlečni izdelki in so bili 1. decembra racionirani. Vsak prebivalec bo dobival mesečno 10 do 15 dekagramov sirovega masla.

× **Uslužbeni so podedovali tvornico.** Neki tvorničar v Kodanju, čigar konservirana živila cenijo po vsej Danski in še dalje po Skandinaviji, je umrl in je v svoji oporoki določil, da postanejo delavci dediči njegove tvornice. Vsak uslužbenec tega podjetja, ki je v službi najmanj 5 let, je postal na ta način delničar. Uslužbenec je 26 in od teh je 15 podelovalo tvornico.

× **Zaradi nerada se pritožuje.** Iz Lizbone poročajo: Poveljnik angleške vojske za izkrcanje na evropsko celino admiral Keyes je poslal zbornici spomenico, v kateri obtožuje ministrske komisije za državno obrambo, da ravnajo svojevoljno in se ne ozirajo na prave vojaške potrebe.

× **Stalin daje angleškim oficirjem odlikovanja.** Štirje angleški oficirji, ki sodelujejo v bojih na vzhodnem bojišču, so dobili Leninov red, ki je najvišje sovietsko odlikovanje. Tako poročajo iz Stockholma. To so bili prvi tuji državljani, ki so dobili to sovjetsko odlikovanje.

× **Angleški letalski napadi na Aachen in Köln.** Po uradnem sporočilu iz Berlina so te dni ponoči angleška letala napadla stanovniške kraje v zapadni Nemčiji, zlasti v Aachen in Kölnu. Razdrla in poškodovala so več stanovniških poslopij in civilno prebivalstvo je imelo izgube.

× **Pri branju črke samo preletimo s pogledom.** Nič ni tako čudnega, če tudi ne preveč izobraženi ljudje znajo hitro brati tiskana poročila. V resnici se zadeva takšna, da človekovo oko ne prebere vseh napisanih, odnosno tatisnjenih črk, temveč besede le

nekako preleti. Ze če besedo samo preletimo s pogledom, zadostuje, da se nam v glavi posveti, kaj dotična beseda pomeni. Preučevanja so pokazala, da na splošno človek ne prebere vseh črk v napisanih besedah pa kljub temu čisto pravilno bere. Zadostuje tudi, če vidi napisane samo gorne del črk. O tem se prepričamo, če s koščkom papirja zakrijemo spodni del črk in potem poskusimo brati. Branje gre v tem primeru skoro prav tako hitro od rok, kakor če bi videli cele črke. Če pa nasprotno zakrijemo s papirjem gorne dele črk, je branje dosti težavnejše, včasih celo nemogoče.

× **V tako zvanih deških mestih se razvijajo dečki k zdravni samostojnosti.** Na pobudo ameriškega duhovnika Flanaganja so zdaj tudi v avstralski prestolnici Sidneyju uredili tako imenovano deško mesto, kakršno imajo že v Southerlandu, kjer so zbrani sami najdenčki, ki jih vzgajajo v zdravem duhu popolne osebne odgovornosti. Vodstvo in uprava življenja v taki skupnosti sta prepuščeni dečkom samim. Vzgojni uspehi so bili tako lepi, da so se kmalu našli številni dobrotniki, ki so začeli podpirati to ustanovo, tako da so se zdaj začeli povsod zanimati za to zamisel. Zanimanje je tako naraslo, da so pod vodstvom adelaidskega nadškofa Beovicha zdaj izdelali načrte za tretje deško mesto v južni Avstraliji. Dečki se navadijo zgodaj družno živeti, skrbeti, delati in razvedriti se. Najvažnejše pa je, da se jim v taki ustanovi razvijata čut odgovornosti in pravi smisel za pravo socialno življenje. Odrasli ne posegajo v to skupnost neposredno.

Hom je razsežna vas

Zaradi tolke razsežnosti ji pravijo dolenski Dunaj

Severno od St. Ruperta se razprostira po homskih in kotlinah vas Hom, o kateri pravijo, da je tolikšna kakor Dunaj. Če si to reč bližje ogledamo, kmalu vidimo, da je to skoro povsem res. Dolga je ta vas najmanj štiri kilometre. Hiš pa je le kakih 65. Pravijo, da je ta podobna Dunaju, zaradi tega, ker ima skoro toliko »pecirkov« ko Dunaj. Ima namreč kar 25 zaselkov in bregov, ki imajo svoja imena.

Mnogi bregovi in posamezne hiše imajo svoja imena. Oglejmo si ta imena! Začne se pri Vederini, ki je najsevernejša točka. Sledi Površnica z znano Zakrajškovo hišo, ki šteje 126 let. Tod je obilo češenj in kostanja in tudi cviček se prideluje tu. Malo dalje so Nebesa in Ukemberk, kjer stoji hiša št. 1. Tu je tudi nekako sreda vasi Homa. Z Jaršča bi z daljnogledom obolali vse ozemlje vasi. Z Ukemberka pridemo na Slevce »pecirk« z dvema hišama, od tod na Viher, kamor gre vsakdo »žiher« in na Medveje, kamor nihče »nesmeje«. Od tod prilazimo na drugi konec Homa v Slape k Saplanovemu očetju. Iz Slapov jo nakrivimo počasi malo nižje nazaj. Obiščemo še nasledne »okraje«: Graščiček, Golek, Prešo Brezje, Biserijo, Površakove rove. Zagrčevno. Kopovec, center kraja Homa. Klamuzo Slatnik, kjer je državna meja. Krževje, Kropnik, kjer imajo huđega psa, in Kovačev hrib, ki je tudi lepa vinska gorica (mož, no katerem se ta gorica imenuje). 80 letni Kovač, po domače Romček, še živi! Pogledamo še v Brinje in Jurčkov log, pa imamo vseh petindvajset »okrajev«.

Cestno omrežje te vasi ni najboljše. Nič čudnega ni, če bi se izgubil v blatu v Slatniku, Klamuzi na Homu in v Krževju. Tudi v Goleku bi ga dobili kak nehar. Je na to vas vredno pogledati, posebno čez leto, ker ima tako lepe razgledne točke. Vsa raz-

sežna vas je precej v bregu in ima pečeno zemljo. Tod domuje dosti malih posestnikov in se ti ubožni prebivalci trdo borijo za svoj obstanek. Toda trdoživ slovenski človek se zvesto drži svoje zemlje, čeprav mu skopo reže svoj kruh. Prebivalci se pečajo z vinogradništvom, trsnicami in platenjem košar. Pred leti je bila zgrajena tudi cesta na dolenski Dunaj, katere pa nihče ne posiplje, tako da je že v precej razdrapanem stanju.

Povedati še moram, da po raznih potnih vijugah pridemo še do tako zvanih Tomaževih stop. Tu so v davnem času stale stope, ki so služile v dve različni svrhi. V enih so phali iz prosa kašo, v drugih pa so ponoči imeli sestanke roparji, si delili plen in imeli pojedine. Kakor pravi pripovedka, so imeli ti razbojniki nekoč en »stulac« cekinov, ker pa so se baš odpravljali spet nekam daleč na rop in so se bali, da bi jim v tem času kdo ne odnesel zaklada, so ga tam blizu zakopali v mejo tik mladega drevesa. Pa ga baje niso več izkopali. To so nedavno izvedeli taki ljudje, ki se zanimajo za zaklade, pa so šli lepega večera zaklad kopat. Pravijo, da bi ga bili čisto gotovo izkopali, če bi ne bilo drevo tako prerastlo s koreninami tistega mesta in če ne bi bil sin gospodarja tistega zemljišča tako strahovito živžgal, da so zakladokopi zbežali.

Na mestu, kjer so nekdanje stale stope, je letos zrasel nov mlinček s stopami, last g. Ravnikarja, ki melje za svojo potrebo.

Od tod krenemo dol mimo Lenartove Tonke proti Kamnju, ki je znana vasica. Če nam je poleti vroče, se gremo lahko kopat v bazen, ki ga je bila zgradila banovina za primere požarov in tudi za kopanje na pobudo posestnika g. Čeha, ki je zemljišče podaril za to potrebno pridobitev vasi. G. T.

ROMAN SALE

Dobrota je sirota

V curkih ploha se debelih vliva, pod drevesom se Marjana skriva. Lepotico vidi kavalir, pustolovski prime ga nemir. Da priložnost lepo bi izrabil, pod dežnik Marjano je povabil.

Hvala lepa, mu Marjana kihne, pa z dežnikom koj domov jo pihne. Kavalirja prav ni razumela, ko s seboj ga vzeti ni hotela. Žalostno se je roman končal, kavalirju dolg je nos ostal.

Razgled iz vlaka

Dama (gospodu pred vlakom): »Ne veste, kako bajen je razgled iz tega okna...«
Gospod v kupeju (zagodrnja): »Prav za prav bujen...«

*

NJEGOV NAJLEPŠI SPOMIN

Po dolgih letih sta se Neža in Boštjan srečala in se začela pogovarjati o minilih časih.
»Ali se še spominjate.« je dejala Neža, »kako ste me prosili za roko, pa sem vas odklonila?«
»O prav dobro se spominjam.« je odgovoril Boštjan. »to je moj najlepši spomin.«

PRI ODVETNIKU

Miha in Boltežar sta pri odvetniku, da mu izročita neko tožbeno zadevo. Miha na dolgo in široko pripoveduje vso zgodbo odvetniku in laže tako na debelo, da se laži dajo kar otipati.
Ker le ne neha, se Boltežarju naposled zazdi že preneumno in ga prekine: »Veš kaj, Miha, kar resnico povej. Če bo potrebno na sodišču kaj lažati, bo to opravil že gospod doktor sam...«

Delajšnje v »Domovini«!

Izredno huda burja je divjala v Trstu in na Krasu

Trst, novembra Dne 14. t. m. je imel Trst burjo, kakršne meščani že dolgo ne pomnijo. Siloviti vihar je dosegel hitrost 120 km na uro, kar je tudi za tržaško burjo precej redka silovitost. Burja je divjala ves dan in čisto izpraznila ulice, na katerih so se pojavljali ljudje le v posebni nujnosti.

Stari Tržačani, ki so vajeni burje, so jo s svojim preizkušenim postopkom še dobro obvladali. V Trstu pa biva zdaj mnogo ljudi, ki se z burjo še niso seznanili. Ti so imeli tokrat priložnost študirati, kako moraš čakati za prvom ogrom ali za vežnimi vrati, da mine najhujši sunek burje in jo potem po bliskovito mahneš do prihodnega zavetja.

Gasilci so na najbolj ogroženih krajih mesta, zlasti na odprtih trgih, razpeli vrvi, za katere so se ljudje oprijemali. Kljub temu pa je zahtevala burja okrog 50 žrtev, ki so bili bolj ali manj poškodovani zaradi padca. Vse te poškodovance je Rdeči križ zapeljal v bolnišnico, ki jo bodo nekateri šele čez mesec zapustili. Izredno mnogo dela so imeli gasilci tudi z gašenjem požarov v dimnikih, ki so ob času hude burje zelo pogosti, in z odstranjevanjem raznih ruševin in poškodb na zgradbah, ki bi bile ljudem nevarne.

Burja je zelo razburkala tudi morje, ki je brizgalo v curkih v mesto in so bile obrežne ulice zavite ves dan v slano morskno meglo, ki so jo povzročali v kroglice razpršeni morskimi valovi.

Kakor v Trstu je divjala burja tudi drugod, zlasti v Trziču. Terjala je vrsto nesreč, med njimi nekaj precej resnih poškodb in človeško življenje. Smrtno se je ponesrečil upokojeni finančni nadstražnik 58letni Salvatore Berlini. V času hudega suvanja burje se je zatekel v zavetje k zidu, ki obdaja ladjedelnice. Pri velikih železnih vratih, ki držijo v ladjedelnico, je našel zatišje. Toda sunek burje je vrvel z vrat železen drog, s katerim so se zapirala. Drog je udaril Berlinija z vso silo po trebuhu in mu zadal take poškodbe, da je kljub operaciji v bolnišnici umrl.

Kras je precej trpel zaradi burje, ki se je zaletavala v hiše, tulila okrog oglov po vaseh in povzročila ponekod občutno škodo na zgradbah in strehah. Tudi vrsto nesreč je zahtevala, posebno med kolesarji, katere je kar podirala. Večje število poškodovanih žrtev burje je bilo s Krasa prepeljano v tržaško bolnišnico.

Domači zdravnik

Malokrvnost in prva pomoč pri krvavitvah

Človeku, ki je bled, pravijo po navadi, da je malokrven ali slabokrven. Toda blede lica sama še ne pomenijo malokrvnosti. Bledim licom je vzrok tudi kaj drugega. Včasih pomenijo le, da je prizadeta oseba zelo blede kože. Malokrvnost in slabokrvnost more ugotoviti s posebnimi pripravami le zdravnik iz sestave krvi. Dejstvo pa je, da so malokrvni in slabokrvni ljudje tudi bledi.

Najobičajnejša malokrvnost (ne slabokrvnost, ki je nekaj drugega), izvira od izgube krvi zaradi raznih krvavitev, ki so ali zunanje (na primer krvavitve iz zunanjih ran itd.) ali pa notranje (na primer zavoljo čirrov v želodcu, zavoljo jetike iz pljuč, dolgotrajna mesečna krvavitve pri ženskah itd.). Če izgubi odrasel človek na enkrat več ko dva litra krvi, nastopi smrt.

Znaki močnejših zunanjih in notranjih krvavitev so: blede in mrzla koža, blede sluznice (zlasti pri očeh), tesnoba, migljanje pred očmi, omotica, omedlevica in hitro, slabotno utripanje srca. Pri smrtno nevarnih krvavitvah opazamo razen tega še zelo težavno dihanje, krče in nezavest. Če izgubi človek manj kakor dva litra krvi, se malokrvnost hitro popravi s tvorjenjem nove krvi, ker začne človeško telo takoj delovati, da nadomesti izgubo.

Pri zunanjih krvavitvah, posebno če izvirajo od ran, pomagamo za prvo silo poškodovancu tako, da mu podvežemo ranjeni ud in ta ud povzdignemo višje. Pri hujših krvavitvah (razen pri krvavitvah iz krčnih žil) zmerom podvežemo ali stisnemo mesto med rano in srcem, ker so to krvavitve iz srčnih odvodnic. Pri notranjih krvavitvah pa denemo na prsi ali na trebuh, kjer je pač krvavitev, mrčič obkladke. Če bolnik bljuva in je v izbljvku kri, naj leže vznak, na želodec pa se mu naj denejo mrzli ovitki ali led, zaviti v kakšno blago, ker leda samega ne smeš dati na golo kožo. Rezume se samo od sebe, da je pri vseh krvavitvah potreben bolniku popoln mir. Navedli smo tu le prvo pomoč, ki ji mora takoj slediti zdravniška pomoč.

Malokrvnost, ki izvira od krvavitve, se imenuje navadno malokrvnost. Je pa še druga malokrvnost, ki ji pravijo sekundarna (drugotna) malokrvnost. Ta je posledica razpada rdečih krvnih teles zaradi raznih bolezni, kakor malarije, sifilide, raka, dolgotrajnega gnojenja, jetike, ledvičnih in žledčnih bolezni in raznih kužnih bolezni.

Vzrok malokrvnosti so tudi slaba prehrana, nezdrava stanovanja, razvratno življenje in nekateri črevesni zajedavci. Znaki te drugotne malokrvnosti so isti kakor pri navadni malokrvnosti, poleg tega pa takega bolnika mučijo še glavobol, motnje v prebavi, zaprtost, šumenje v ušesih, pomanjkanje teka in splošna telesna oslabelost. Takega bolnika more zdraviti samo zdravnik, ki ozdravi takšno malokrvnost le z ozdravljenjem bolezni, od katere izvira malokrvnost. Ogibij se torej nerednega življenja in pazi, da boš imel snažno stanovanje, razen tega pa glej, da bo hrana primerna. Ne gre za drage jedi, ki nikakor niso koristne človekovemu zdravju, temveč za preproste jedi, vendar različne. Med hrano ne sme manjkati sirove zelenjave in presnega sadja.

MALI OGLASI

SLUŽKINJA, varčna, pridna in poštena, vajena tudi vseh poljskih del — išče službo. Gornik Mici, vas Drašiči št. 27, p. Metlika.